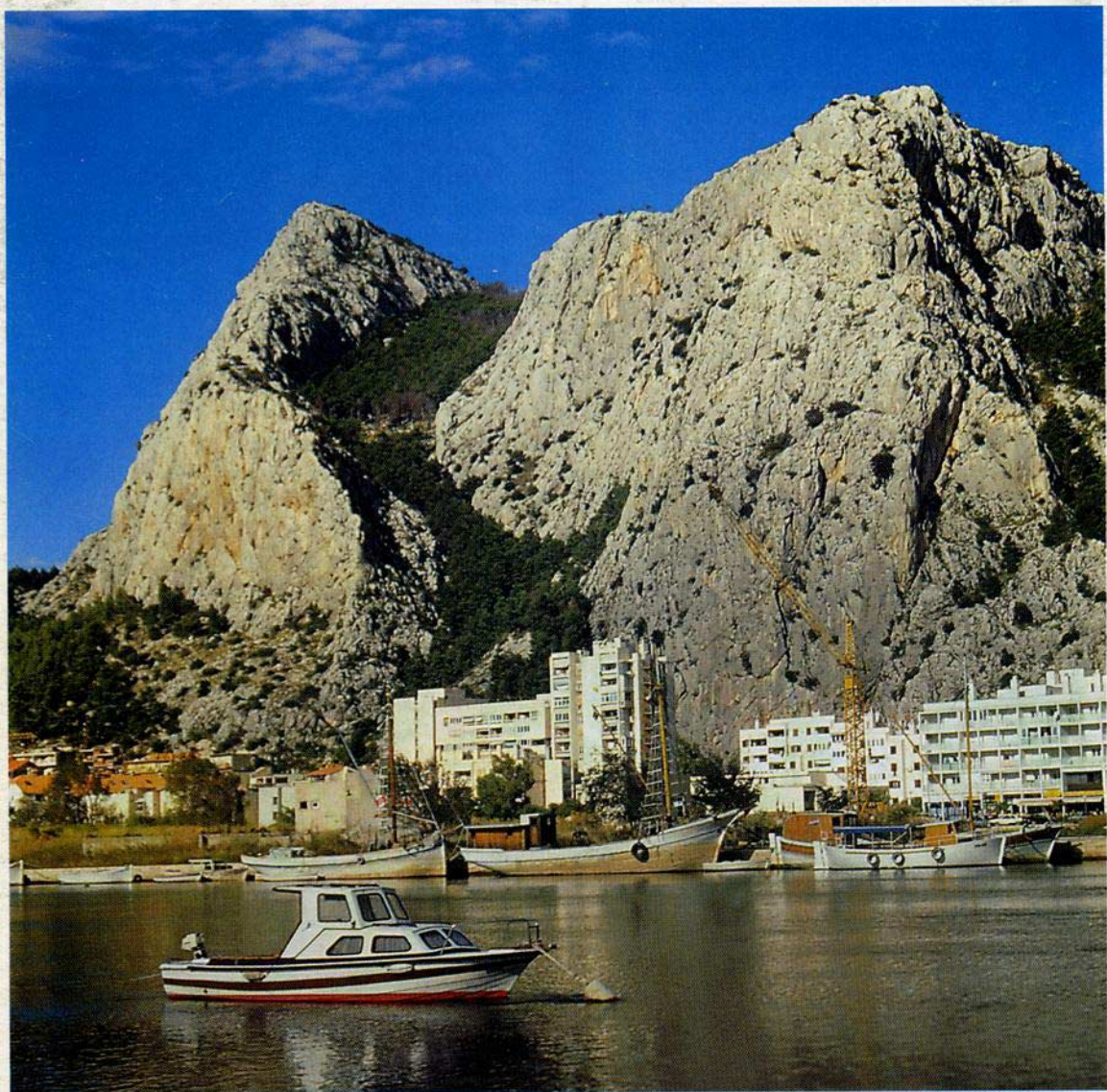

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA

GODIŠTE 92

SVIBANJ
2000

5

Svibanj 2000
May 2000

Broj 5
Number 5

Godište 92
Volume 92

Slika na naslovnici:

Penjački raj iznad

Prika u Omišu

Foto: Dr. Željko Poljak

SADRŽAJ

Zvonko Trdić: Stoljetnica Klekovog stubišta	129
Miljenko Pavešić: Stotinu godina poslije	130
Ana Lemić: Srednjim Velebitom uzduž terasa njegove primorske padine	131
Natalija Kos: Moje prvo planinarenje	137
Marija Tarcol: Babrovača - malo mjesto kojeg nema	137
Tomislav Jagačić: Na Lipu preko "konja"	139
Jasen Hrsten: Mora li baš tako?	141
Dr. Željko Poljak: Mt. Kamerun i Atlantida	142
Damir Gobec: Uspon na Mt. Kamerun	143
Zvonko Trdić: Markiranje puteva na Klek i posljedice	147
Smilja Petričević i Gjuro Perić: Prilikom 100 godina planinarstva u Zadru ...	149
Dragutin Kepić: Planinarsko viđenje pleterničkog baje	150
Mr. Mladen Strizak: Ljudevit Rossi	151
Dr. Željko Poljak: Panos na Velebitu, biser koji propada	153
Tko je što u planinarstvu	154
Planinarstvo u tisku	155
Planinarske kuće i putevi	155
Vijesti	157
Kalendar akcija	160

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: prof. dr. Željko Poljak, HR-10000 ZAGREB, Vlaška 12, tel. i faks 01/48-16-558

UREDNIČKI ODBOR: Nikola Aleksić, dr. Borislav Aleraj, Darko Berljak, dr. Srećko Božičević, ing. Vlado Božić, Tomislav Čanić, Alan Čaplar, prof. Krunoslav Milas i Tomislav Pavlin

IZDAVAČ I UREDNIŠTVO: Hrvatski planinarski savez, HR-10000 ZAGREB, Kozarčeva 22, tel., tax i automatska sekretarica 01/48 24 142, e-mail adresa: hps@zg.tel.hr

NASLOVNA STRANICA I LOGOTIP: Senaid Serdarević Seno

TISAK: "Ekološki glasnik" d.o.o. D. Lomnica

Tiskanje časopisa omogućuje donacija Tvornice boja "Chromos" Samobor.

SURADNJA: Članke treba slati tipkane s preredom među recima, sa što većim izborom ilustracija (fotografija, dijapozitiva, crteža, skica). Ilustracije se vraćaju autorima.

Izlazi u dvanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

PRETPLATA ZA 2000. godinu je 100 kuna (za inozemstvo 50 DEM), a uplaćuje se na žiro račun izdavača broj 30102-678-5535. Devizne uplate na broj: SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236.

VAŽNO! Na uplatnici treba u rubrici "Poziv na broj" upisati svoj pretplatnički broj (ne JMBG), jer banka izdavaču ne javlja ime uplatitelja nego samo taj broj. On se nalazi uz adresu na omotu svakoga dostavljenog primjerka, a može se doznati i na tel. izdavača. Umjesto toga može se uredništvu poslati fotokopiju uplatnice ili drugi primjerak "Posebne uplatnice". Tako će postupiti i novi pretplatnici koji još nemaju pretplatnički broj.

STOLJETNICA KLEKOVOG STUBIŠTA

ZVONKO TRDIĆ, Ogulin

"Istaknuti nam je osobiti planinarski rad g. Franje Finka, županijskog veterinara u Ogulinu." - čitam u drugom broju "Hrvatskog planinara" iz 1898. godine... - "Put što ga je taj gospodin uz pripomoć imovne i mjestne občine sagradio vlastitim trudom i marom na Klek, veoma je zgodan, a uspon mu toli neznatan da njime može uzlaziti starac i starica. Pod onim divotnim dolomitima Podkleka priljubila se je staza tvrdoj litici, a ugodnoj hladovini, kojom s preko mnogo povoljnih stuba uzlazi do Podkleka. Tu je g. Fink ukopao nogostup, usjekao stubeu žestok vapnenac, za olakotni uzlaz, a na dvijema upravo vratolomnim strmcima namjestio dvoje ljestve, svaku sa po 5 pričećaka, kojima se uzpneš za čas na plješivo tjeme starca Kleka. Komu bijaše poznat stari put, taj će blagoslivljati trud i muku g. Finka, koji si je novim putom stvorio trajan spomenik u knjizi hrvatskog planinarstva, ali će i svaki planinar, kad tim putem uzlazi, vesela srca kliknuti: Blažena ruka koja te je gradila!"

- 1899. - U to vrijeme se planinarski put na Klek uređuje s osobitom pažnjom: "Planinarska podružnica u Ogulinu javlja, da će p. n. g. Fink i Seifert poći na Klek, da nadju najsgodnije mjesto na kojem bi se smjestile gvozdene stube, a po tome će priposlati željeni proračun."

- 1900. - "Visoka kr. zemaljska vlada, odio za unutarnje poslove, blagoizvolila je hrv. plan. društvu iz zemaljskih sredstava dozvoliti svotu od 160 kruna kao potporu za uređenje boljšeg pristupa na vrh Kleka. Društvo će, ako bude vrijeme zgodno, još u ovoj sezoni uz pomoć svojih prijatelja u Ogulinu g. Finka i g. Baldaufa ovaj put urediti. Hvala najsmjernija vis. kr. zemaljskoj vladi."

- 1902. - "Za uzlaz na Klek ogulinski isplatilo je društvo ove godine znatnu svotu od 344 kruna i 36 fil. uz zatraženu pripomoć vis. kr. zem. vlade i općine Ogulinske, kojim opetovano izričemo na ime društva javnu smjernu zahvalu, kao što i društvenim pouzdanicima u Ogulinu gg. Fr. Finku, žup. veterinaru i G. Baldaufu, kr. inž. pristavu, što su badava i požrtvovno radnje oko Kleka rukovodili i nadgledali."

Zanimljivo je vidjeti na koji se način održavala staza. Iznenađuje potpora koju su uživale akcije Hrvatskog planinarskog društva.

Svaki planinar i izletnik koji se popeo na Klek, vrlo dobro zna koje se stube spominju u citiranim vijestima. U proteklih nekoliko godina pojavila su se znatna oštećenja, da bi ovo proljeće stube dočekale gotovo potpuno urušene. Za neobučene izletnike i djecu uspon je postao prilično težak i opasan. Da bi se izbjegle moguće nezgode, članovi HPD "Klek" iz Ogulina pristupili su temeljitoj obnovi stuba. Obnova se izvodi kombinacijom kamenih i drvenih gazišta. Ujedno se s rubova staze uklanja suvišna sipina koja nerijetko ugrožava sigurnost na donjem dijelu staze. Hvale je vrijedan trud ogulinskih planinara uložen u nabavku, rezanje i nošenje impregniranih hrastovih gredica. Osobito veseli broj sudionika i oduševljenje s kojim svi skupa pristupaju

ovim, prilično obimnim radovima.

Vrijedno je spomena da su ove stube, podno jugozapadne stijene Kleka, posljednji puta solidno obnovljene 1975. godine. Učinili su to, tada mladi ogulinski planinari, članovi ondašnje Omladinske sekcije PD Klek.

Pored spomenutih radova ogulinski planinari

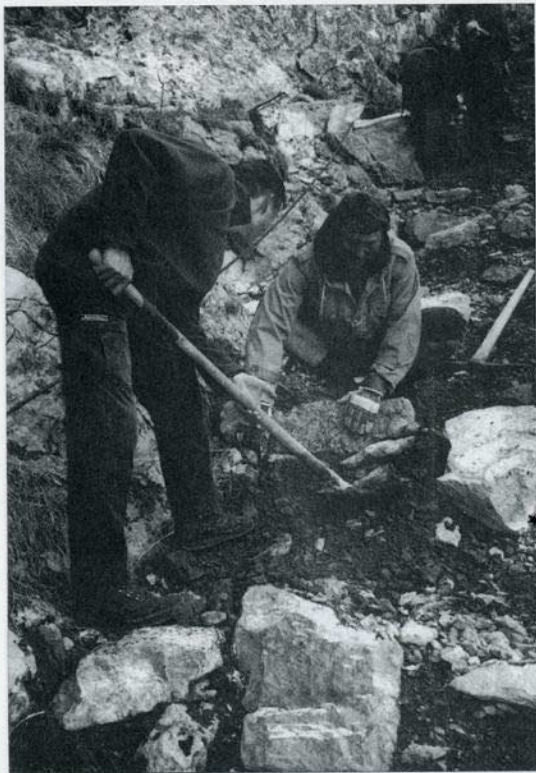
nastavljaju urđenje planinarskog doma. Posebna pažnja posvećuje se čišćenju okoliša, koji je u minulom desetljeću "zatrpan" raznim otpadom. Pri završetku je markiranje staze koja vodi na Klek od Ogulina preko Puškarić sela. Planira se obnova markacija i na ostalim planinarskim stazama o kojima se brine HPD "Klek" iz Ogulina.

STOTINU GODINA POSLIJE

HPD je 1899. godine, dalo ugraditi kameno stubište na vršnom dijelu uspona na Klek podno okomite stijene visoke pedesetak metara gdje staza prolazi velikim nagibom. Sagrađene su vrlo solidno.

Dobro je služilo svrsi, ali nakon stotinu godina od HPD-ovih stuba danas nije ostalo ništa.

HPD "Klek", Ogulin, pokušalo je prije tri godine osigurati to mjesto postavljanjem sajle uzduž stijene. Sve je dobro bilo ljeti, ali zimi, zbog

MILJENKO PAVEŠIĆ, Ogulin

velikih ledenih siga na vršnom dijelu stijene, a uz blagoslov klečkog fenomena - toplog fena, dolazi do otkidanja tih ledenih gromada. Sajle nisu mogle izdržati i na proljeće bile su u stanju cvjetanja: pokidani dijelovi visjeli su na sve strane. Pravo rješenje su ipak stube.

Dobrotom djelatnika željezničko-transportnog čvora Ogulin, dobili smo tri nova praga (šlipera) koji su isplijeni na dužinu od 70 cm, a svaki od njih još uzduž na tri dijela. Tako smo dobili upornjake za stube, koji su učvršćeni čeličnim klinovima. Upotrijebljen je i dio starih kamenih stuba, onih stoljetnih HPD-ovih. Sada je to drvenokameno stubište koje se, za razliku od sajle, vrlo dobro uklapa u okoliš. Uspon na vrh tim stubištom sada predstavlja i stanoviti užitak.

Red je da se spomenu i akteri toga zbilja hvaljevrijednog djela:

- nabavka pragova: Franjo Petrušić i Joso Porubić,
- piljenje i transport do Bjelskog: Josip Badašnjak,
- glavni izvođač Zvonko Trdić, a pomoćnici Jadranka i Marijan Domitrović, Franjo Petrušić, Marko Polić, Željko Osvaldić, Nagib Gaši, Tomislav Marković i Zdenko Kolić. No, tu su i oni koji su to donijeli na Klek, među njima je podosta planinara usput odneslo poneki upornjak ili klin. Jasno, Joso Špehar, Miljenko Pavešić, predsjednik Franjo Petrušić i još neki podmetnuli su svoja leđa.

Gospoda Jadranka Domitrović, pored rada na stubištu, donesla je i 50 sadnica smreke te ih posadila uglavnom uzduž staze od odmorišta do doma. Dodite i provjerite!

Doviđenja na Kleku!

SREDNJIM VELEBITOM UZDUŽ TERASA NJEGOVE PRIMORSKE PADINE

ANA LEMIĆ, Gospić

Velebit je već odavno poznat planinarima, gotovo od najranijih početaka planinarstva kod nas. U početku su Velebit obilazili istraživači, a poslije i izletnici planinari. Što se tiče planinarstva to je pretežno bilo "osvajanje" vrhova. Naročito se planinarily njegovom unutrašnjosti, s njegove kontinentalne strane, jer je s te strane Velebit "pitomiji", manje kamenit, staze i putovi ugodniji, mekši i ljeti s više hladu. Ali to mu je skraćivalo planinarsku sezonu. Naročito nekad, kad su zime bile hladnije i bogatije snijegom. Njegovo drugo, primorsko lice je strože, oštrijih crta i dubljih bora, te je planinarima ostao nedostupnije i manje zanimljivo. Gledan s jadranske ceste, ili pak s nekog od otoka koji s njim zatvaraju Velebitski kanal, Velebit izgleda kao golem kameni bedem, ali samo na prvi pogled, jer se i to njegovo strogo, tvrdo lice, sprženo suncem i vjetrom smekša, otkrije put i omogućiti

pristup. I ne samo to. Upravo na toj njegovoj primorskoj padini omogućavao je desetljećima život mnogim žiteljima, te hranio i njih i njihovu stoku. S vremenom se način života mijenjao, postajao lakši jer je to donosio razvoj znanosti i tehnike, ali se taj napredak nije proširio na Velebit. Sam od sebe nije mogao, a onaj tko je to trebao učiniti, nije to učinio. I zato je Velebit danas pust. Ali nešto je ostalo. Ostale su staze i putovi utrti po njemu uzduž i poprijeko jer su povezivali sva ta naselja koja su tamo postojala. Ostali su i tragovi tog života, u ostacima kuća brižljivo zidanih od klesanog kamena obrađenog do savršenstva, cisterne za vodu kojih se tamo još i danas nađe na stotine, sve do jedne brižljivo uređene, tako da sve drže vodu još i danas: otvori, grla njihova su takva kao da su se ljudi natjecali tko će imati ljepšu cisternu u svom dvorištu. Ostale su mnoge terasaste podzide na kojima su

Kapelica sv. Jelene na Mliništu

Foto: A. Lemić

Crtež izradio Stanko Koščal

se sadile razne kulture koje su prehranjivale čeljad, ostali su kilometri i kilometri suhozida nastali krčenjem polja i ujedno ograđivanjem. Danas ta primorska padina Velebita mami nekom drugačijom ljepotom, priča neku drugači-

ju priču, ne samo o planinarskim putovima, kako doći, kako su markirani, na koji vrh vode. Priča o životu, bujnom, lijepom, teškom, koji se sastojao od osnovne ideje: kako preživjeti, kako nahraniti svu kućnu čeljad. Prolazeći tom primorskom padinom Velebita čini se kao da smo zašli u neki muzej u kojem su izložene kamene kuće, cisterne za vodu, kamenice, žljebovi na kućama od kamena, kameni stolić pred kućom. Sve od tvrdog kamena, a opet izgleda pitomo. Bar se tako čini. Kad čovjek satima hoda oporim kamenom, pa naide na kuće od vješto obrađenog kamena, odmah izgubi svoju tvrdoću, hladnoću i grubost. Jer, ne daj Bože nezgode ili nevremena, možeš se skloniti. I to je to.

Dakle, i ova primorska padina Velebita pruža velike mogućnosti za uživanje; nekima da uživaju u tragovima minulih vremena, nekima da se prošetaju i nadišu čistog zraka, naročito u zimskom razdoblju kad je u gradovima smog pritisnut maglom nisko i u velikoj koncentraciji, kad je u kontinentalnom dijelu snijeg ili niska naoblaka da se ništa ne vidi. Tada je primorska padina Velebita onaj "kec u rukavu" koji je uvijek dobro imati. No, zbog velike njegove duljine ne možemo odjednom obuhvatiti cijeli Velebit. Ovaj put neka to bude SREDNJI VELEBIT.

To je dio Velebita između njegovih prirodnih prijevaja: Velikog Alana s jedne i Starih vrata na Baškim Oštarijama s druge strane ili, jednostavno rečeno, između dviju cesta: ceste Jablanac - V. Alan i ceste Gospić - Karlobag. Gledamo li ga s nekog od njegovih vrhova uočiti ćemo cijelom njegovom duljinom zaravan, stepenicu, koja čini tzv. podgorsku terasu. Iznad nje izdižu se kamene litice, stijene, kukovi, a onda iznad njih pitomi doci i dulibe. To je tzv. visinska terasa. Dakle, gledan u presjeku, Velebit s primorske strane ima dvije stepenice ili terase. Na donjoj, nižoj, podgorskoj bila su stalna naselja i većina ih je nosila naziv PODI. Na visinskoj terasi su uglavnom bili ljetni stanovi gdje su žitelji s podgorske terase ili iz naselja uz samo more izgonili ljeti stoku. I, konačno da ih nabrojimo. Najprije ona bivša i sadašnja naselja s podgorske terase: Baričević pod, Borovački pod, Štokić pod, Starčević pod, Marama, Kurtuša, Panžinac, Karaule, Stanište. Sva su ta naselja povezana putem što može i te kako dobro poslužiti u planinarske svr-

Borovački pod

Foto: A. Lemić

he kao uzdužni put po primorskoj strani Velebita i to upravo onda kad su ostali dijelovi Velebita prilično ili potpuno nepristupačni (osim za najhrabrije i one u dobroj kondiciji). Isto tako do svakoga tog mjesta, do svake te točke vodi i prilazna, poprečna staza s jadranske magistrale. A sad da predstavim svako od tih spomenutih nekadašnjih naselja.

BARIČEVIĆA POD

Smješten je uz cestu Jablanac-Alan na visini od otprilike 800 metara. Kuće su napuštene i porušene.

DRAGIČEVIĆ POD

Nalazi se u blizini Baričević poda, također uz cestu Jablanac. Alan, i selo je također napušteno.

BOROVAČKI POD

Do Borovačkog poda najlakše se dođe cestom Jablanac-Alan. Kod putokaza za Starčević pod krene se desno kolnim putem, kojim može i terensko vozilo. To je hrpa kuća s desne strane tog puta. Dvije kuće su i sad naseljene; u jednoj živi bračni par Borovac a u drugoj Ivan Marinac čiji se djed priženio u Borovce. Po popisu stanovništva iz 1857. godine u Borovcima su bile četiri kuće i 34 stanovnika rkt. vjere i pripadali su župi Prizna.

ŠTOKIĆ POD

Smjestio se uz istu cestu s lijeve strane. To je sku-

pina kuća u kojima nitko stalno ne živi, ali ih je nekoliko obnovljeno tako da su vjerojatno povremeno naseljene. Po popisu iz 1857. god. Štokić pod je bio područno mjesto Jablanca u kojem su bile tri kuće i 70 stanovnika rkt. vjere. Pred svakom kućom se nalazi lijepo građena i ukrašena cisterna za vodu. Na jednoj kući stoji uklesano u kamenu da je građena 1904. a na drugoj 1909. U selu se nalazi križ sa Spasiteljem koji je postavljen tamo 1919. a obnovljen 1965. godine.

STARČEVIĆ POD

Od Štokić poda otprilike 3 km kolnim putem dođe se u Starčević pod, koji je također bio stalno naseljen. Zapravo i danas je nekoliko kuća naseljenih. U jednoj je bračni par Starčević koji su se vratili iz Zagreba nakon odlaska u mirovinu, a u drugoj je to isto učinio bračni par koji je živio u Rijeci, a u jednoj kući živi sam jedan čovjek. Obnovljeno je još nekoliko kuća u koje njihovi vlasnici povremeno dolaze. Prošle godine selo je dobilo telefonsku mrežu, a nadaju se boljoj cesti i električnoj struji. Desno od sela je mjesno groblje.

MARAMA

Od Starčević poda, gdje završava kolni put, produžava dobra staza prema Marami, selu na toj podgorskoj terasi u kojem je po popisu iz 1857. godine bilo četiri kuće i 30 žitelja rkt. vjere. Danas je selo pusto. Kuće su napuštene i uglavnom urušene. Po uporabnim predmetima koji se još tamo mogu vidjeti zaključuje se da se

živjelo od stočarstva i nešto obradive zemlje. Pojedina kućanstva su imala i pčele, što se vidi po dijelovima opreme. U jednoj kući još i sad postoje velike pile za pilanje trupaca, a u drugoj dijelovi šivaćeg stroja. Jedna kuća ima posebno lijepo uzidane kamene lukove, a druga veliku i lijepu cisternu koja je bila u sklopu kuće. Inače, i uz ostale kuće su lijepo građene i ukrašene cisterne.

KURTUŠA

Iz Marame put nastavlja prema Kurtuši. To je zavrhan ispod Kurtuške grede gdje se nalazilo nekoliko kuća.

PANŽINAC

Put dalje vodi u Panžinac, koji je također stalno naselje još u prošlom stoljeću. Po podacima iz 1857. godine, u 3 kuće je bilo 29 stanovnika rkt. vjere koji su pripadali župi Prizna.

KARAULE

Iz Panžinca put produžava prema Karaulama, gdje su kuće također napuštene i porušene. Odatle prema Staništu nema pravog puta i treba istražiti mogućnost. Postoji put prema Pejakuši pa odatle dalje.

STANIŠTE

Na ovom dijelu put je loš i isprekidan. Treba ga bolje istražiti i urediti. Inače, u Stanište se lako dođe iz Cesarice ili iz Karlobaga otprilike za jedan sat hoda. I tu su kuće uglavnom napuštene, osim kuće Kate Bačić rođene Vrban u Pejakuši. Polovinom 19. st. tamo je bilo 12 kuća i 133 žitelja rkt. vjere.

Za ova je naselja važno napomenuti da je iz svakog od njih prekrasan vidik na more i otoke, a isto tako može se uživati i u pogledu na vele-

bitske kukove s druge strane. A iznad tih kukova je već spomenuta visinska terasa s docima i duli-bama koji su olakšavali život ljudima s donje terase. Ta naselja nisu bila stalna (osim Pejakuše i Ledenika). Tu se boravilo ljeti. Zato su te kuće bile malo jednostavnije. Idući od sjeverozapada prema jugoistoku nalaze se: Vrata, Katunište, Jurčić dolac, Starčević dolac, Mlinište, Radlovac, Podgora i Jasenovača, Pejakuša, Brizovac, Sinokos, Kućište i Ledenik.

VRATA

Najjednostavnije se dođe iz Štokić poda na sam prijevoj koji se zove Buljima, odakle počinje dolac zvan Vrata. Tu su se nalazili ljetni stanovi, čiji tragovi postoje i danas, te nekoliko cisterni za vodu čija su grla uglavnom betonirana jer je vjerojatno materijal dopremljen cestom. Ona se kod Rupčića odvaja s alanske ceste i vodi prema Vratima pa na Lukšanovac, odakle su se zaprežnim kolima izvozila drva. Na Vrata su stoku izgonili žitelji iz Dušikrave, uglavnom Marinci. Iz Vrata vodi jedan put na Katunište, a jedan prema Jurčić docu i Starčević docu.

KATUNIŠTE

To je dolac na visini od 1200 do 1300 metara, s ljetnim stanovima Smokrovića iz Dušikrave.

JURČIĆ DOLAC

Najlakše se dođe s Vrata, kamo vodi dobro građen put. Tu su bili ljetni stanovi Starčevića. Posebno su lijepo građene cisterne, a jedna je posebno lijepo izgrađena sa zanimljivo ukrašenim grlom. Kuće su građene rubom polja, tako da ostane što više obradive površine.

Ruševna kuća u Vratima

Foto: A. Lemić

Starčevića pod
Foto: A. Lemić

Isto tako su i padine iznad kuća podzidane u terase tako da su se mogle obrađivati.

STARČEVIĆ DOLAC

Nalazi se na produžetku puta iz Jurčić doca. Tu su također ostaci kuća od znalački klesanog kamena i nekoliko lijepo građenih cisterni za vodu.

MLINIŠTE

Potrebno je samo produžiti putem preko prijevoja do prostranog polja Mliništa, toliko prostranog da je imalo nekoliko dijelova. Nuglo je lijevo kad se dolazi iz pravca Starčević doca. Područje oko crkvice sv. Jelene zvalo se Grabaruša. Područje kod velike cisterne je Matijević draga, a dio prema Radlovcu su mještani zvali Kut. Tu su bili ljetni stanovi Matijevića, Mandekića, Prpića i Čačića. Danas je Mlinište gotovo napušteno. Uglavnom se i ne dolazi, čak ni na blagdan sv. Jelene. Nalazi se na visini od 1000 - 1100 metara.

RADLOVAC

Potrebno je dalje stazom produžiti da bi se došlo u lijepo prostrano polje na visini oko 1000 m. Tu su bili ljetni stanovi Dokozića, Čačića i Smojvera. Nekoliko stanova je obnovljeno. U kući gosp. Ivice Čačića iz Cesarice je planinarsko sklonište. Danas je u prilično trošnom stanju. Prije nekoliko godina bivši mještani su obnovili crkvicu sv. Roka. Stavljeno je zvono, nova vrata, a uređena je i unutrašnjost, tako da se na Rokovo (16. kolovoza) održava sv. misa i okupi mnogo ljudi, a bude i poneki planinar.

PODGORA I JASENOVAČA

Također se nalaze na tom visinskom putu kojim su međusobno povezana sva ta polja. I tu su ostaci ljetnih stanova za ljude i stoku te nekoliko dobro građenih trapova. Malo izvan Jasenovače, na putu prema Vrbanskoj dulibi, nalazi se lugarnica. U Podgoru su stoku do-

gonili Milinovići.

PEJAKUŠA

Na visinskoj primorskoj trasi Pejakuša je bila stalno naseljena. Još po popisu iz 1857. u Pejakuši je bilo 9 kuća i 85 stanovnika rkt. vjere. Danas tamo nema nikoga. Polje zarasta u šikaru, a kuće propadaju. Donedavno je tamo bilo planinarsko sklonište. U Pejakuši su živjeli isključivo Vrbani.

VELIKI BRIZOVAC

Iz Pejakuše put nastavlja u Brizovac, gdje je bilo nekoliko stanova Bačića. Brizovačka kosa, odnosno Mali Brizovac, poznato je stanište hrvatske sibireje.

SINOKOS

Nastavak tog uzdužnog puta visinskom terasom nastavlja se prema Sinokosu, lijepom polju gdje su također bili ljetni stanovi. Danas postoje samo njihovi tragovi, kao i cisterni za vodu.

KUČIŠTA

To je stalno naselje i danas su tamo dvije naseljene kuće (Budaci i Prpići). Naselja su bila još u 19. st. tako da je polovinom tog stoljeća tamo bilo 9 kuća i 85 stanovnika rkt. vjere.

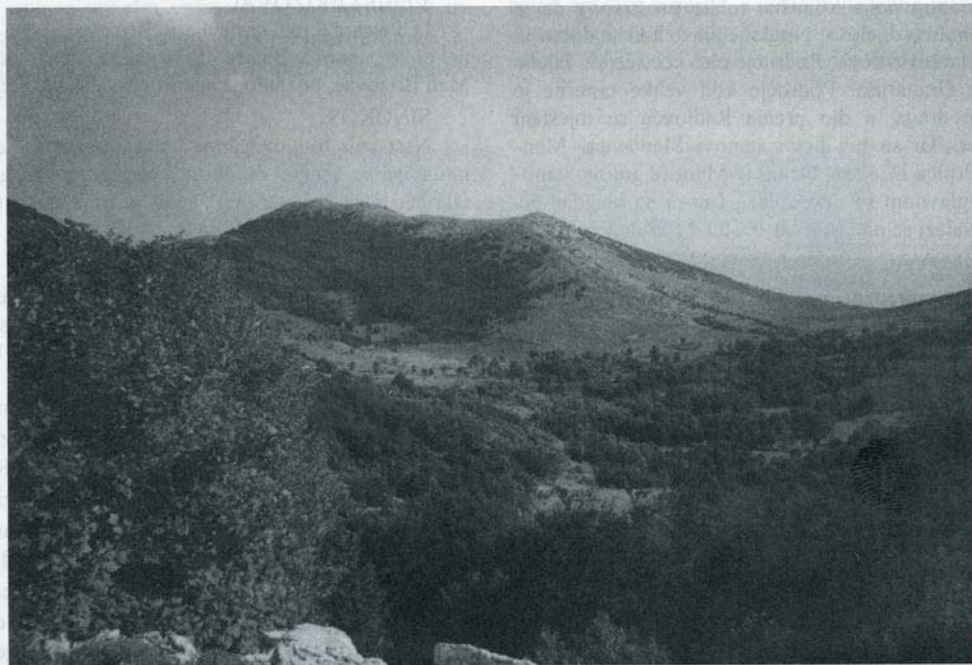
Dakle, iz svega je ovog vidljivo da primorska padina Velebita pruža velike mogućnosti za planinarstvo, naročito u zimskom razdoblju. Kad je na najvišim vrhovima Velebita i Premužićevoj stazi oblak i magla, često je visinska terasa, na kojoj su spomenuti doci i dulibe, pogodna za planinarske izlete. Ako su oblaci još niže, tako da je u magli gornja terasa, tad mogućnost za planinarenje pruža uzdužni put na podgorskoj terasi po kojoj su poredana nekadašnja naselja, uglavnom Podi, jer se oblaci ne spuštaju ispod

700 m. Obadvije te uzdužne obilaznice koje, moglo bi se reći, idu usporedno s Premužičevom stazom, postoje i uglavnom su dobre. Na pojedinim mjestima treba malo prokčiti i prosjeći te, naravno, obilježiti put. Čak postoji mogućnost da se u nekoj od napuštenih kuća koja je u boljem stanju, a u dogovoru s vlasnikom, osposobi planinarsko sklonište ako netko poželi odjednom proći neku od ovih dviju spomenutih uzdužnih obilaznica.

Bilo bi osobito dobro u Starčević podu, Borovačkom podu ili Štokić podu unajmiti neku kuću koja bi poslužila kao ishodište za obilazak, obadviju uzdužnih obilaznica. Ta su mjesta na nižoj terasi i zato omogućavaju obilazak nižom terasom u oba smjera: srednjim Velebitom, a isto tako i sjevernije prema Bilenskom i Dundović podu i dalje sjevernim Velebitom (o čemu će biti govora u nekom sljedećem broju). Isto tako iz jednog od tih Podova brzo se i lako dobrom stazom dođe na Vrata, na visinskoj terasi, i odatle se nastavlja put visinskom terasom. Glavni razlog što spominjem Starčević, Štokić i Borovački pod je taj što se tamo može doći vo-

zilom, pogotovo sada kad se popravljaju alanska cesta. Isto tako nije na odmet malo urediti i sklonište na Radlovcu u kući gospodina Ivice Čačića. On mi je dao mnogo korisnih podataka, a desna ruka u svim ovim obilascima bio mi je Prpa s Oštarija, bez čije bih podrške teško uspjela u ovoj svojoj namjeri.

I na kraju, važno je napomenuti da se do svih tih dolaca i dubila može doći s jadranske ceste, i obratno, sa svakog dijela tih uzdužnih putova spustiti se na nju. Dakle, na Starčević, Borovački ili Štokić pod se lako dođe iz Oršulić Selina uz magistralu, a odatle na Vrata, Jurčić dolac, Starčević dolac i Mlinište. Iz Oršulić Selina se može doći i u Maramu, tako da se s puta prema Starčević podu skrene desno. Isto tako na Mlinište s magistrale vodi dobar građeni put u blagim zavojima iz Gustih Zidina. Na Radlovac vodi dobar put iz Smojvera (Pavića), zaselka uz magistralu, a u Pejakušu, Podgoru i Jasenovaču dobrim putem se dođe iz Cesarice (od cisterne). U Staništa vodi dobar put iz Karlobaga (1 h) i iz Cesarice. Isto se tako na sva ova mjesta može doći i s kontinentalne strane i s Premužičeve staze.

Mlinište

Foto: A. Lemić

MOJE PRVO PLANINARENJE

NATALIJA KOS, Kutina

Sjedeći i razmišljajući kako da pretočim u riječi sve ono što sam doživjela u nedjelju, dolazim do zaključka da je to gotovo nemoguće. Stoga, sve ostaje na pokušaju.

Postoje tri gledanja na ovaj nedjeljni izlet. Kao prvi navodim poučni aspekt. Došla sam do sljedećih spoznaja:

1. planinari nikada ne beru cvijeće (barem dok te drugi gledaju)

2. Nikad ne odbijaj tuđu pomoć (inače ćeš završiti u potoku, kao neki)

3. Praktična primjena Pitagorine hipotenuze nije preporučljiva (vlasnica jedne parcele nipošto se ne slaže s ovim teoremom).

Drugi bi aspekt bio zabavnog karaktera. Samo druženje s ljudima koji su puni dobrih namjera, bez razgovora o gorućoj hrvatskoj problematici, i neizostavni vicevi samo su djelić onoga što se dešavalo u nedjelju. Čak se pokazalo da Darkova tvrdnja "od sada idemo samo nizbrdo" (a nalazimo se u podnožju brda), poprima neki drugi smisao (možda zbog toga što je u brdima rijedak zrak?).

Prije polaska očito treba ažurirati podatke s Darkom, pa neće biti problema s "deset minuta uspona".

A koga, uostalom, briga je li to deset ili dva-

deset minuta, ako uživaš u svakom koraku što ga prođeš, u svakom listu što šušne, svakoj ptici što zapjeva, svakom mirisu što osjetiš, svakom žuboru što čuješ? Eto, počela sam opisivati i treći, nimalo manje važan aspekt. To je, uistinu, melle za dušu.

Moja duša je cijelo vrijeme pjevala ode zahvale prirodi što mi se otkriva u potpunosti, bez rezervno. Svi osjeti bili su aktivni. Čak, mislim, da sam doživjela puno toga odjednom, te nisam uspjela svaki doživljaj doživjeti na onaj način na koji je priroda i to htjela. Ako je što savršeno, onda je to priroda i boje cvijeća koje su savršeno usklađene s oblikom i podlogom. Miris divljeg luka još osjećam u nosu. Pjev ptica mi još odzvanja u ušima. Slike prostranstava koje se protezalo ispred nas pri svakom dosezanju vrhunca, još živo igraju pred očima. Tek tada možeš vidjeti kako si mali, a opet tako velik jer osjećaš da si dio toga. I onda osjetiš neizmjernu radost.

No, međutim, nakon svega zaključujem da sam osim doživljaja na osjetilnoj razini, imala vrlo jake doživljaje i na fizičkom nivou. Osim par ogrebotina, modrica i bolova u mišićima, u principu mi nije ništa.

Spremna sam za nove doživljaje i za nove vrhunce.

BABROVAČA - MALO MJESTO KOJEG NEMA

MARIJA TRCOL, Rijeka

Gornja Klada. Malo primorsko mjesto smješteno u podnožju Velebita. Svuda naokolo suh kamenjar iz kojeg se probijaju drače i poneki klobučić crnogorice. Zaigrano uspinjem se cestom. Užarena žuta kugla prži i suši ostatke vegetacije. Na vrhu ceste dočekala me moja 93-godišnja prabaka Kata. Nakon obilne večere pripremljene meni u čast, otišla sam na počinak željno iščekujući sutrašnji put.

Kako je lijepo probuditi se uz cvrkut ptica i svjež zrak. Obukla sam se, pripremila torbe i veselo pričala s bakom. Nedugo zatim stigao je Božo s konjima Vrancem i Zekom. Poskakivala sam na mjestu od sreće. Sve je djelovalo tako nestvarno. I konji i Božo i moja putna torba, baš sve. Nisam mogla povjerovati da idem na Babrovaču. Nakon svih tih dogovaranja, nagovaranja i moljenja, roditelji su me pustili na Babro-

vaču, a potom i na Zavižan. Bit će to moje prvo ljetovanje bez roditelja.

Stavili smo torbe na samare i poslije Božina uzvika "pokret", potprašili pete. Ali nakon nepun sat hoda cijedile su se kapljice s mog lica. Stali smo i pomislim - ako je ovakav put za raj, radije ću skrenuti za pakao.

Uzjašila sam, popodnevnu tišinu remete moji uzvici iznenađenja i topot konja po kamenjaru. Kamenit put okružen sad već gušćom šumom, stanište je mnogih poskoka i drugih životinja. U daljini se nazire krov male kućice i pomno obrađeni vrtovi. Ususret nam dolaze Anamarija i magarac Macan. Zanesen svojim trkom Macan ne primjećuje rupu i kamen, zapne i padne.

Božo je otvorio lisu i propustio me. Babrovača, malo mjesto na osami, s rajskim pogledom na more i otoke. Kao da se sve oko mene vrtjelo stotinu godina unazad. Nema struje, ručna obrada zemlje, ali sve je savršeno.

Postupno pada noć, sunce odlazi na počinak i svoje zadnje pozdrave upućuje nam najljepšom

razglednicom, svojim posljednjim zrakama.

Za Babrovaču se ne može reći da je mjesto, jer se na Babrovači nalazi samo jedna kuća i tričetiri štale. Najbrojniji stanovnici su joj domaće životinje, konji, krave, magarci, ovce, kokoši i psi. A u manjini su seljani, uglavnom članovi obitelji Vukušić.

Nebo je već tamno plavo i puno zvijezda, postaje hladno, ulazim u kuhinju. Ugođaj je pravi domaći. Ugodno čavrljanje domaćina uz karakterističnu večeru: kobasice i krumpir na lešo. I piva koje je danas stiglo na samaru iz Klade. Večerao uz svjetlost petrolejke, a umjesto radija slušamo prepirke magaraca.

Prije kreveta, umjesto gledanja televizije u dnevnom boravku, svi sjedimo u kuhinji uz šalicu toploga domaćeg mlijeka i slušamo barba Antu koji priča o raznim dogodovštinama. Već željni kreveta svi se kupe u spavaonice, a ja sjedam ispred kuće i razmišljam.

Zaključila sam da je Babrovača malo mjesto kakvoga nema nigdje na svijetu.

Ljetni stan obitelji Vukušić na Babrovači

Foto: N. Aleksić

NA LIPU PREKO "KONJA"

Jedan izlet s predsjednikom HPD "Lipa" iz Sesveta

TOMISLAV JAGAČIĆ, Varaždin

Otkad sam na planinarenju po Moslavačkoj gori 1998. godine upoznao Ivu Horvata, predsjednika HPD "Lipa" iz Sesveta, nije bilo ni jednog susreta u Sesvetama, Varaždinu i nekoliko puta na planinarskim izletima u gornjem Međimurju da me nije pozivao na jedan vrh na istočnim obroncima Medvednice visok 709 metara, imenom Lipa.

- Dodi! Vidjet ćeš; nećeš se vratiti razočaran, bit ću tvoj vodič.

Mojem posjetu Lipi puno je pridonio i veoma lijep, osjećajan i iskren članak Vladimira Beštaka o Josi Rukavini, počasnom predsjedniku HPD "Lipa", koji sam objavio u "Planinarskom zborniku" krajem 1999. godine.

Joso Rukavina 2700 puta na Lipi

I tako ja krenuh u nedjelju 6. siječnja autobusom iz Varaždina put Sesveta, gdje me na autobusnoj postaji, po dogovoru, dočekao Ivo. Poslije obvezne crne kave u njegovu domu, u društvu njegove obitelji, pošli smo autobusom do sela Planina Donja, a onda je započeo uspon. Dan je bio lijep i sunčan, za ovo doba godine kao stvoren za planinarski izlet. Prisjećao sam se, gazeći

šumskim putem po obilnom sloju osušenog jesenskog lišća, svog planinarskog pohoda s prijateljem Milivojem Rihtarićem od Vugrovca duž cijele Medvednice - sve do Podsuseda.

- Imamo oko jedan sat hoda do našeg planinarskog doma - hrabri me Ivo.

- U mojim godinama trebat će malo više - dodam ja.

- Nisi ti baš mnogo stariji od našeg starine Jose Rukavine koji se ovim putem uspinjao na Lipu 2700 puta - nastavi Ivo. Možda će i danas doći.

Tako smo dobar dio puta nastavili, u laganu hodu, razgovarati o vrijednom i zaslužnom čovjeku, planinaru i graditelju planinarskog doma na Lipi-Rogu.

Josu sam inače upoznao za vrijeme svog predavanja u Sesvetama i svakako bih ga volio vidjeti u njegovu planinarskom domu, u čiju je izgradnju ugradio preko tisuću sati dragovoljnog rada, a zatim i u gradnju kapelice niže doma, koja će biti posvećena hrvatskim mučenicima ubijenima i palima u borbi za stvaranje samostalne i slobodne Hrvatske. I Josu (rođen 1928.) prošao

Crkvice hrvatskih mučenika gradi se na poticaj Jose Rukavine

Foto: T. Jagačić

Dvije su bukve usporedno rasle...

Foto: T. Jagačić

je Križni put od Blajburga u pravcu istoka. Predlažem Lipašima da sačuvaju ime ovoga dragog i plemenitog čovjeka u nazivu planinarskog puta od sela Planina Donja do doma, pa i da sam dom nosi ime: "Planinarski dom Jose Rukavine".

Planinari iz Budinščine imenovali su dom na Ham-Pokojcu "Lujčekova hiža" i tako trajno počastili njegova najzaslužnijeg graditelja. Planinarski dom HPD "Zagreb-Matica" na Puntijarki nosi ime zaslužnog Ivana Pačkovskog. Planinari iz Ivanca jednu su stazu prema vrhu Ivanščice posvetili zaslužnom članu Dragecu Karažincu. Varaždinski planinari su jednu sobu u novom planinarskom domu na Ravnoj gori, izgrađenom na zgarištu u ratu spaljenog "Filićevog doma", vidno označili i na vratima stavili natpis "Filićeva soba". Pokreće se postavljanje spomen-ploče s odgovarajućim natpisom na samu zgradu doma. Sačuvajmo na ovakav način mladima uspomenu i sjećanje na ljude koji su svojim osobnim i požrtvovnim primjerom potvrdili ljubav prema prirodi, planinama i domovini.

Iznenadenje na šumskom putu

Uspinjući se tako šumskim putem, odjednom Ivo počne nogom skidati lišće s jednog kamena na kojem je vidno označena markacija.

- Pogledaj, vidi! - upozori me.

- Pa taj kamen ima oblik konja - primijetim ja.

- Ne ide se samo na Ivanščicu preko Konja! (Na Ivanščicu se od Ivanca može ići blažim usponom preko Mrzljaka i strmijim preko Konja).

Malo više drugi kamen ima oblik slona.

Novo iznenadenje na ovom usponu bile su dvije srasle bukve. Sljubile se one u mladosti i povezale jednom spojnicom i tako sada dalje rastu u visinu zajedno. Pogledajte ovu igru prirode kada se uspinjete prema domu na Lipi-Rogu od Planine Donje!

- Nije ovaj put bio uvijek tako prohodan, objašnjava mi Ivo. Šezdesetih godina, kada su započeli posjeti Lipi, bio je ovaj vršni dio planine obrašten šikarom i grmljem. Gradnja doma i njegovo otvaranje 18. lipnja 1967. probudila je u turističko-planinarskom smislu ovaj kraj.

Susreti u domu

Konačno, evo nas u domu. Za stolovima na sunčanoj terasi su planinari koji su ranije stigli, a stalno prilaze novi gosti. Gledam kako jedan planinar cijepa drva, drugi za stolom priprema i sjecka meso za gulaš, treći reže luk. Domar Stjepan Benko ne stigne sve poslužiti. Dragica Jedvaj iz "Zagreb-Matice", moja znanica s Durmitora, zagledala se i s kolegicom lista moj novi Planinarski zbornik. U razgledavanju domskih prostorija, kroz koje me vodi Ivo, odjednom susret s Matkom i Majom Babić iz Zagreba. Nismo se vidjeli od durmitorskog pohoda punih 12 godina, ali se nismo zaboravili.

Ivo me poveo i na željeznu razglednu piramidu. Njezina izgradnja ima zanimljivu povijest, koja je također vezana za neumornog Josu Rukavinu, danas počasnog predsjednika HPD "Lipa".

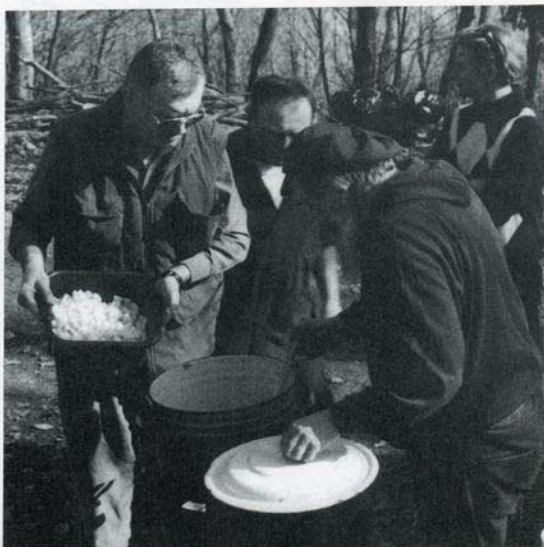

Kamenog konja planinari okitili markacijom Foto: T. Jagačić

Gledam s vrha piramide šumsko bogatstvo i prostranstvo Medvednice sve do Sv. Ivana Zeline. Uskoro će proljetno zelenilo zagrliti ovaj prigorski krajolik. Preko nižih obronaka i prijevoja Lipe vodi romarski pješački put na Mariju Bisticu. Ovim putevima i pravcem vodio je Gaš-

Dragica Jedvaj lista s kolegicom varaždinski "Planinarski zbornik"
Foto: T. Jagačić

Najbolje je jelo koji planinari sami prirede Foto: T. Jagačić

par Alapić feudalnu vojsku 9. veljače 1573. na seljačku Gupčevu vojsku kod Stubice.

Vraćao sam se s Lipe zadovoljan i obogaćen novim znanjem. Nije Ivo Horvat pogriješio kada me je pozvao na Lipu!

MORA LI BAŠ TAKO?

U brda sam krenuo tek prije nekoliko godina i planinarski staž mi je kratak. No brzo sam shvatio da sam cijelo vrijeme upravo za tim tragao. Nebrojene sam aktivnosti i sportove iskušao do sada i uvijek odustao iz istih razloga. Ne želim se takmičiti. Neki će reći da ne volim gubiti. Pa to nitko ne voli, ali meni niti pobjede ne znače ništa posebno. Sport i sve druge hobije shvaćam ponajprije kao odmor, kao sredstvo da prikupim energiju i sabranost za ono što je važno. Prije je to bila škola, sada posao. Ne shvaćam zašto se sportskim i sličnim pobjedama pridaju značenja koja one nemaju.

A svugdje počinje jednako. Prijaviš se, počneš vježbati, pa sve više, pa te guraju na takmičenja, pa još više vježbanja, pa ... Uskoro hobi nabuja poput raka, preuzima sve više vremena i

JASEN HRASTEN, Karlovac

takmiči se sa stvarnim obvezama. Svaki izostanak tumači se kao neozbiljnost, nepouzdanost. Ubrzo je nastavak hobija nemoguć. U klubu ili društvu za tebe više neće biti slobodnog vremena, slobodnog prostora ni slobodnih sprava. Postaješ "niš koristi", a voditelji su razočarani s tobom, jer nisu uspjeli sagrađiti još jedan spomenik svom "aktivnom radu s mladima".

Tebi preostaju dvije mogućnosti: neki drugi hobi ili ulica i kafić. Mora li tako?

Duboko sam uvjeren da ne mora. Koliko čujem, planinarske škole su uvijek pune polaznika. Razne radionice koje se organiziraju za učenike tijekom ferija ne mogu primiti svu djecu koja bi htjela nešto vidjeti i naučiti. Svake se godine u sportske klubove upiše sva sila klinaca i klinceza... I sve ih se odmah gura u takmičenja, ova i

ona. Pa uvijek će biti dovoljno onih koji će to sami željeti i s kojima će trebati raditi. A svi ostali? Koliko vremena može mladi čovjek sjediti u kafiću a da ne potroši teme za razgovor s prijateljima i ne počne piti, koliko može plesati u diskaću a da ne osjeti dosadu i kuša drogu. Mislim da im se mora ponuditi nešto drugo. "Mora ponuditi", jer, koliko njih je sposobno da sami potraže to nešto drugo, koliko njih ima blisku osobu da im pokaže to "nešto drugo"? A silna mladost i energija se rasipaju. "Sportom protiv droge"? Svakako, no jesu li to samo vrhunska dostignuća, ili se može naći malo dobre volje i

za one u sjeni. Možda ja sebi ipak krivo tumačim riječ olimpizam. Znači li ona zajedništvo ili samo pobjedu? I zar se ona ne može primijeniti i drugdje? Mogu li se alkoholičari i narkomani liječiti prije nego su to postali?

Veliki bal, kazališna predstava, mjesec dana kasnije.

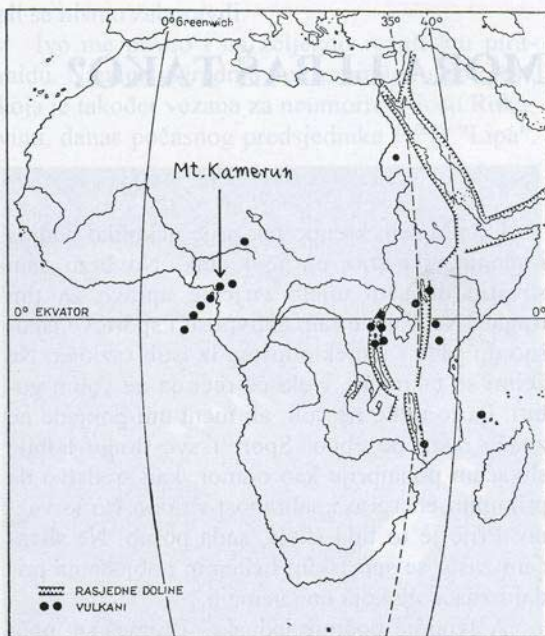
Glume djeca, velika i mala. Predstava je brza, iskričava. Očito je da glumci uživaju. U jednom trenutku spoznao sam da ovaj članak mora biti napisan. Za mene, za glumce i za svu onu mladariju koja sad sjedi u nekom kafiću i dosađuje se jer im nitko nije pokazao ništa bolje.

MT. KAMERUN I ATLANTIDA

Dr. ŽELJKO POLJAK, Zagreb

O Kamerunu se u nas malo zna i govori premda to i nije mala zemlja, površinom je desetak puta veća od Hrvatske. Za razliku od većine ostalih afričkih zemalja, Kamerun nema pustinja, nema plemenskih sukoba i nije tako siromašan. Klima je tropska, zbog blizine ekvatora vruće je i zimi i ljeti, ali nema nestašice vode. Dapače, Kamerun pripada zemljama s najvećom godišnjom količinom kiše. Stanovništvo je crnačko, u sjevernom dijelu prevladavaju sudanski, a u južnom Bantu crnci. Velik je postotak kršćana, a službeni su jezici engleski i francuski - ostatak kolonijalne vladavine. Najviši vrh države visok je oko 4000 metara, a zove se na francuskom Mont Cammeroun ili engleski Mount Cammeroon.

Za razliku od Mount Kenyje i Kilimanjara, koji su u unutrašnjosti kontinenta, Mt. Kamerun je uz samu atlantsku obalu. Planinarima baš i nije osobito privlačan jer zbog velike količine vlage u zraku ne pruža široke vidike, pa ni na Atlantik premda je tako blizu. Osim toga, uspon je vrlo naporan zbog velike vrućine i zbog težine - silaza! Naime, tu se ne može sjuriti prema podnožju po siparima koji putnika gotovo sami nose, nego treba pažljivo hodati s police na policu gdje sitno kamenje djeluje poput kugličnih ležajeva. Najbolje je imati u rukama skijaške štapove. Na uspo-

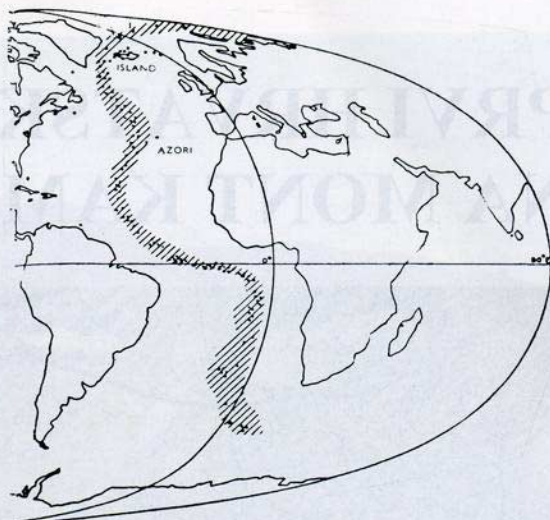

Položaj Mt. Kameruna u vulkanskom nizu ekvatorijalne zapadne Afrike

nu se prolazi kroz vrlo lijep pojas džungle, s vrlo zanimljivom rijetkom vegetacijom. Sve je puno cvijeća, a banana je toliko da su gotovo u bescijenje.

Mt. Kamerun pripada atlantskim vulkanima, ali je prilično osamljen. Većina vulkana te skupine diže se sa srednjootlantskog podmorskog grebena koji se pruža u daljinu od nekoliko tisuća kilometara, od krajnjeg sjevera, preko Islanda, Kanarskih i Kapverdskih otoka do krajnjeg juga. Geolozi su izračunali da je u posljednjih pola milenija na tom području bilo oko 50 aktivnih vulkana, koji su dali dvije milijarde kubika lave i 12 milijardi kubika tufa. Po toj količini ovo je područje drugo na Zemlji, odmah poslije cirkumpaciifičkog pojasa. Postoji geološka hipoteza da je taj podmorski greben u dalekoj prošlosti bio kopno tako velikih dimenzija da je predstavljao poseban kontinent. Dizao se usred Atlantskog oceana i zvao se Atlantida. Prema starogrčkoj mitologiji, a i prema riječima filozofa Platona, Atlantida se nalazila s one strane Heraklovih stupova (Gibraltara) i bila je veća od Afrike i Azije zajedno. Bila je veoma naseljena i bogata, a potonula je u more u jednom jedinom danu zbog potresa. Od nje je ostalo samo ime oceana, Atlantik. Ova uzbudljiva priča, koja bi dijelom mogla biti istinita, postala je motivom mnogih antičkih pisaca, ali se zadržala sve do najnovijeg doba, kao motiv brojnih književnih djela.

Mt. Kamerun među planinarima nije popularan jer ga zasjenjuju visinom i ljepotom drugi afrički vulkani, u prvom redu Kilimanjaro. Prednost mu je što za uspon ne treba vodiča niti platiti neku taksu, a na trasi uspona nalaze se tri planinarska skloništa gdje se može prenoćiti,

Podmorski greben uzduž Atlantskog oceana, možda ostatak nekadašnje Atlantide

svako u drugom visinskom pojasu. U gornjem dijelu planine prolazi se kroz bezvodno pustinjsko područje koje djeluje prilično sumorno zbog crne boje vulkanskog kamena.

Premda su hrvatski planinari u 126 godina postojanja svoje organizacije obišli sve kontinente i sva velika svjetska gorja, Mt. Kamerun je čekao na prve naše penjače sve do veljače ove godine. Pod vodstvom pukovnika Željka Gobeca, poznatog himalajca, orijentacista i tajnika Planinarskog saveza Zagreba, skupina od desetak planinara popela se 13. veljače na vrh toga vulkanskog stošca i tu istaknula hrvatsku zastavu. Zanimljivo je da je vrh osvojila cijela obitelj Gobec: Željko i Marija te njihov sin Damir, član HPD "Vihor" iz Zagreba, koji je taj uspon i opisao. Dakle, prepustimo riječ Damiru Gobecu.

Prof. dr. Željko Poljak

USPON NA MONT KAMERUN

DAMIR GOBEC, Zagreb

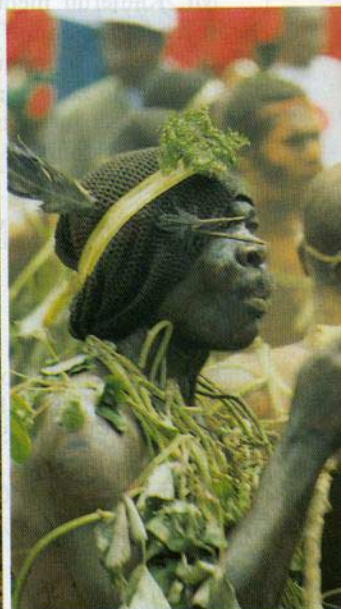
Kamerun je jedna od najbogatijih država Afrike, i jedna od rijetkih afričkih država koja se može sama prehraniti. Smještena je u središnjem dijelu Afrike, na obali Atlantskog oceana, zauzima prostor od 475,440 četvornih kilometara, a

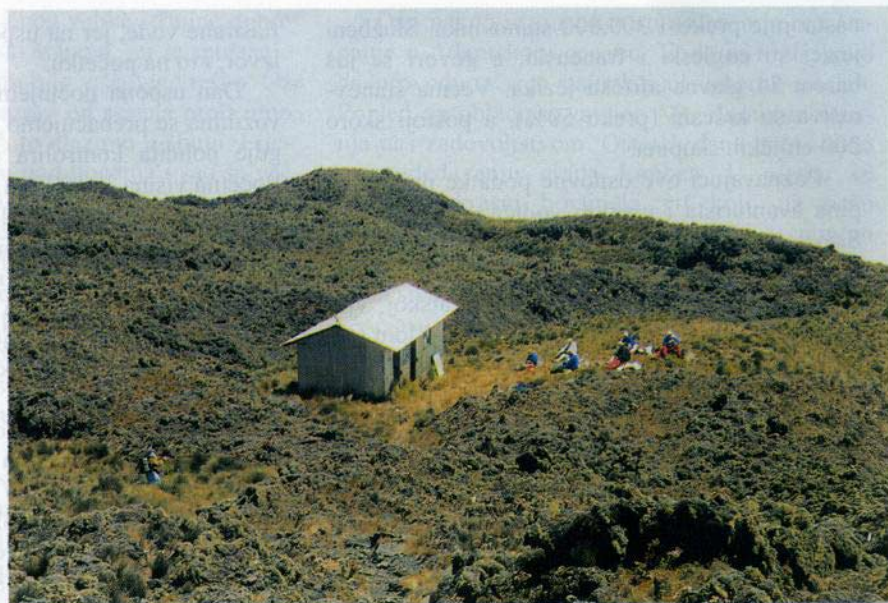
nastanjuje je 13.233 milijuna stanovnika (28 na četvorni kilometar). Godišnji prirast stanovništva je 2,7%. Glavni grad Yaounde nastanjuje 1.121.000, dok glavno industrijsko središte Douala, u kojem se nalazi i međunarodni aerodrom,

PRVI HRVATSKI USPON NA MONT KAMERUN

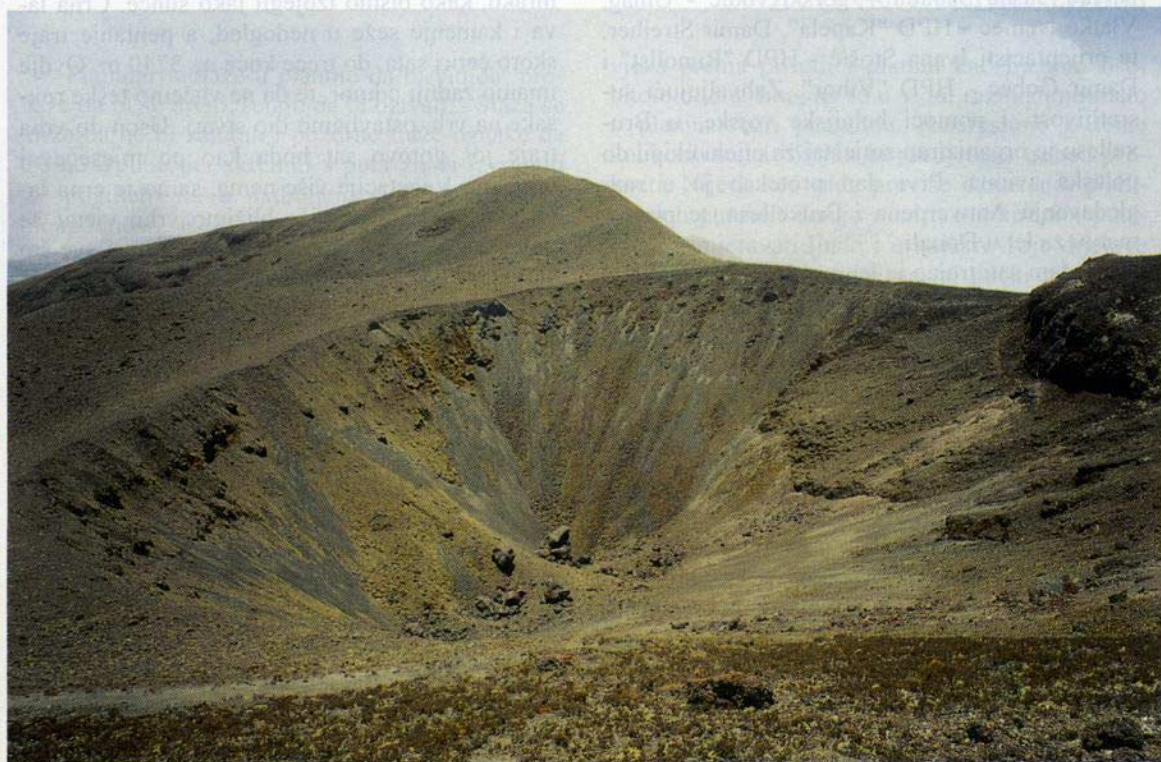

Lijevo: Kroz pojas džungle
Dolje: Crnački folklor
Gore: Hrvatska zastava
prvi put na M. Kamerun

Gore: Hut 3, sklonište na
visini od 3870 metara
Dolje: Vulkanski krater pod vrhom
Foto: Ivana Stošić i Damir Gobec

nastanjuje preko 1.300.000 stanovnika. Službeni jezici su engleski i francuski, a govori se još barem 24 glavna afrička jezika. Većina stanovništva su kršćani (preko 50%), a postoji skoro 200 etničkih skupina.

Poznavajući ove osnovne podatke mala skupina avanturista i gorskih vodiča u organizaciji Saveza gorskih vodiča iz Zagreba planirala je uspon na najviši vrh zapadne Afrike. Malo poznat u planinarskim krugovima u Hrvatskoj, vjerojatno je Mount Cameroon (francuski Mont Cammeroun) po prvi put dočekaov ovakav pohod hrvatskih planinara. Visine 4070 m (po nekim mjeranjima i 4095 m) Mt. Kameron se diže sa same obale oceana i godinama je bio navigacijska točka za pomorce. Niži od Kilimanjara, ali vjerojatno jednako atraktivan za uspon, predstavljao je velik izazov za našu ekspediciju.

Iz Zagreba put Belgije i Bruxellesa krenulo je 13. veljače 2000. godine deset planinara. Marija Gobec - predstojnik Saveza gorskih vodiča, Emiliya Ebenspanger - tajnica Saveza gorskih vodiča, Željko Gobec - tajnik Planinarskog saveza Zagreba i gorski vodič, Nenad Mihaljević - gorski vodič, Dražen Lovreček - gorski vodič - Jastrebarsko, Jasna Sabadin - gorski vodič - Umag, Vlatko Nemec - HPD "Kapela", Damir Streiher, te orijentacisti Ivana Stošić - HPD "Runolist" i Damir Gobec - HPD "Vihor". Zahvaljujući susretljivosti i pomoći belgijske vojske, u Bruxellesu je organiziran smještaj za cijelu ekipu do polaska aviona. Prvi dan protekao je u razgledavanju Antwerpena i Bruxellesa, te pripremanju za let u Douali.

Sedam sati trajao je let preko Europe i Sahare do našeg odredišta. Po izlasku iz aviona pravi šok - dočekalo nas je preko 30 stupnjeva na zagrijanoj aerodromskoj pisti. Carinske formalnosti obavili smo na vrlo elegantan način, te smo prebacili rucksake u autobus koji nas je doveo do Buee, mjesta u podnožju Mt. Kameruna. Pomalo umorni, večeramo i tek oko 23 sata dobivamo ključeve od soba u našem smještaju.

Sljedeći dan provodimo u aklimatizaciji i opskrbljivanju bananama, ananasima i ostalim voćem ovoga podneblja. Stanovništvo se polako navikava na našu prisutnost i pozdravlja nas pozivima "White man", te nude svoju robu na prodaju. Obaveznim cijenkanjem cijena robe se spušta i za preko 60%. Kupujemo i veće količine

flaširane vode, jer na usponu postoji samo jedan izvor, i to na početku.

Dan uspona počinjemo laganim doručkom i vozilima se prebacujemo do zatvoreničke farme, gdje policija kontrolira sve koji idu na brdo. Početna visina je 1090 m. Nakon slikanja s policajkama krećemo kroz plantaže banana, slonovsku travu i bambus prema prvoj kući. Laganim korakom prolazimo kroz najljepši dio cijelog uspona. Puna dva sata hoda se kroz pravu džunglu, a zvukovi koje čovjek čuje stvaraju posebni ugođaj. Po dolasku do prve kuće na 1870 m, čovjek se treba dobro odmoriti, jer pred nama je jedan od najtežih dijelova cijelog uspona. Nakon izlaska iz šumskog pojasa na 2000 m, pred nama se pojavljuje tzv. zid, 860 m visinskog uspona, izravno bez serpentina. Skoro na kraju zida vidi se poznato osamljeno drvo do kojeg ima dva sata hoda. Vegetacija je sve slabija i lava postupno zamjenjuje travu.

Nakon ukupno osam sati hoda stižemo do druge kuće na 2780 m, gdje smo i prenoćili. Limena kuća s nekoliko dasaka i nešto slame poslužila je za spavanje.

Na završni uspon krećemo u pet sati još po mraku, kako bismo izbjegli jako sunce. Crna lava i kamenje seže u nedogled, a penjanje traje skoro četiri sata, do treće kuće na 3740 m. Ovdje imamo zadnji odmor, te da ne vučemo teške rucksake na vrh, ostavljamo dio stvari. Uson do vrha traje još gotovo sat hoda kao po mjesечеvoj površini. Vegetacije više nema, samo je crna lava oko nas. Što se više bližimo vrhu vjetar se pojačava, te na samom vrhu upravo nosi sve što se ostavi bez kontrole. Vrh - 4070 m (ili 4095 m)! Osjećaj umora zamjenjuju sreća i fotografiranje. Svi smo stigli na vrh. Čak ni glavobolje, ni veliki bolovi u leđima u nekih članova nisu pokolebali volju za osvajanje vrha. Na vrhu se zavijori hrvatska trobojnika. Vidik puca na okolna brda i susjednu Nigeriju. Nažalost, zbog oblaka u nizini ne vidi se Atlantski ocean.

Dio društva još se popeo na obližnji krater. Za razliku od malog Mt. Kameruna, koji je proradio prošle godine, zadnji je put bio aktivan 1975. godine.

Iskusni planinari znaju da s usponom na vrh nije posao završen. Sljedi i silazak, koji u nekim slučajevima može biti i teži od uspona. Prolazimo kroz "mjesječev krajolik" i uzimamo stvari u

trećoj kući za silazak. Zbog velike strmine dobro su nam došli teleskopski štapovi, jer je spuštanje po vulkanskom kamenju bilo više nego teško. Uz nekoliko padova, zamazani od pepela prolazimo i najtežu dionicu "zid", te ulazimo u šumu. Lijepo je opet imati zemlju pod nogama i sad se već lakše hoda. Usput smo iznenadili i čopor majmuna koji se začas razbježao. Džungla je u sumrak bila sve glasnija i pravi je užitek bio opet čuti sve te glasove. Stigavši do prve kuće grupa se razdvaja: oni odmorniji kreću dalje, dok su ostali uzeli malo duži odmor. Zadnji dio do zatvoreničke farne hodalo se po mraku, te su samo mjesečina i naše lampe obasjavali uzak put kroz bujnu vegetaciju.

Nakon gotovo 15 sati hoda konačno stižemo u hotel. Pomalo smo umorni a i prljavi, ali zadovoljni zbog uspona i činjenice da putom nije bilo ozbiljnijih ozljeda, osim nekoliko žuljeva.

Dan nakon uspona koristimo za odmor i kupanje u Atlantskom oceanu. Voda je topla, tako da provodimo sate namakajući umorne mišiće. Pogled na oblacima zavijen Mt. Kamerun ispunja nas zadovoljstvom. Ostatak dana provodimo u razgledavanju grada Limbea. U njemu se nalazi prekrasni botanički vrt koji, na našu žalost, zbog zimskog razdoblja nije u punom cvatu, ali cvijeće koje nalazimo po okolnim vrtovima stvarno je impresivno.

Našu malu ekspediciju završavamo promatranjem brdskog maratona na Mt. Kamerun i kulturno-umjetničkog programa, te spremanjem za let prema Europi. Posljednje sate u Africi koristimo za kupovanje suvenira i trošenje zadnjih centralnoafričkih franaka.

Let u Europu protječe mirno, a pogled na saharu pustinja traje punih tri sata. Prekrasan zalazak Sunca ispratio nas je iz Afrike i potaknuo želju da ponovimo ovu avanturu još koji put.

MARKIRANJE PUTEVA NA KLEKU I POSLJEDICE

ZVONKO TRDIĆ, Ogulin

Planinari dolaze u planinu da bi vidjeli, prolaže da bi se divili, šetaju da bi uživali... Staza se drže da ne bi zalutali i pozorno traže oznake da se ne izgube, jer skrenuti s puta znači izvrnuti se pogibelji ili, u najboljem slučaju, ozbiljnoj neugodnosti. Bez označenih puteva samo bi se rijetki znalci mogli sigurno kretati i orijentirati u planinskim prostranstvima. Radi svega toga treba markirati planinarske puteve. Iz dana u dan nastaju nove i nove staze kroz do tada neposjećivane predjele, otkrivajući nove ljepote. Zadovoljstvo je planinariti dobro označenim putevima. Vrijedni markacisti uistinu zaslužuju svaku pohvalu, ali tu je kraj priče - ako pažnju ne posvetimo i samoj Planini.

S ubrzanim gospodarskim razvojem i različitim štetnim utjecajima netaknuti planinski prostori naglo se smanjuju. Tome u dobroj mjeri doprinosi masovni boravak ljudi u planini. Gorske životne zajednice iznimno su osjetljive i ranjive. Upravo bi planinari trebali biti oni koji svojim djelovanjem daju primjer pozitivnog odnosa čo-

vjeka prema prirodi i planini kao njenom osobitom dijelu. Imajući to u vidu, razmislimo malo o planinarskim putevima. Razmislimo o tome koliko ih treba i kojim bi predjelima trebali prolaziti. Nije li već sada previše označenih planinarskih puteva? Zar je mudro markiranim putevima usmjeravati ljude i u najskrovitije dijelove planine? Ne remetimo li na taj način mir i prirodni sklad tih područja? Koliko svojom nazočnošću ugrožavamo ionako ugroženu planinsku faunu i floru? Podimo od osobnih primjera:

- zašto svoje goste ne primamo u spavaćoj sobi?

- zašto svima ne pokazujemo sadržaj svojega novčanika?

- zašto pred svima ne čitamo svoja ljubavna pisma?

Moglo bi se postaviti puno ovakvih pitanja, a odgovor je uglavnom isti ili sličan - želimo sačuvati svoju intimu, želimo sačuvati drage nam vrijednosti. Ne bi li isto tako trebalo sačuvati intimu i mir tih skrovitih oaza - srca Planine? Zar

Osjetljiva biljna zajednica na Kleku

treba obilježavati planinarske puteve kroz sve takve predjele? To bi trebalo izbjegavati. Kako bi, na primjer, izgledalo da se iz Baških Oštarija obilježi put do staništa velebitske degenije putokazima "VELEBITSKA DEGENIJA"? Koliko bi dugo opstala njezina staništa? Mislim da bi time bila osuđena na propast.

Ovih se dana opetovano raspravljalo o obilježavanju nove kružne staze oko stijene ogulinskog Kleka. Klek je među hrvatskim planinama po mnogo čemu osobit i poseban. On je za naše planinare kulturna i sveta planina, za alpiniste mjesto gdje se udarcem užeta obilježava prvi ispenjani smjer, za geologe kraški fenomen, za botaničare čudo prirode, za Ogulince duša i simbol cijelog kraja. Mudrom odlukom ondašnjeg Zavoda za zaštitu prirode Klek je 1965. godine proglašen značajnim krajolikom, klečka stijena geološkim rezervatom, a uže područje Kleka botaničkim rezervatom. Vrlo su očite pozitivne posljedice ove odluke. Klek zadržuje još viši oblik zaštite. Njegov masiv površinski zauzima vrlo mali prostor na kojem uspijeva mnogo rijetkih biljaka i neobično raznolik životinjski svijet. Jedini životni prostor klečke faune su njegovi sjeverozapadni obronci. Staza oko Klekove glave grubo bi narušila ovog područje. Čudno je da to ne mogu shvatiti neki dugogodišnji planinari i ljudi o čijem se odnosu prema prirodi to ne bi moglo očekivati. Ovaj put oko Klekove glave postao bi tim opasniji što u posljednje vrijeme do-

lazi na Klek popularnim vlakom "Karlekom" sve više posjetitelja koji nisu planinari i ne znaju se ponašati u planini.

RAZMISLIMO MALO O PLANINARSKIM PUTEVIMA, PLANINA IMA PRAVO NA SVOJU INTIMU I SVOJ ŽIVOT!

Klečice

PRILIKOM STO GODINA PLANINARSTVA U ZADRU (TPD "LIBURNIA" - PD "PAKLENICA")

SMILJA PETRIČEVIĆ I ĐURO PERIĆ, Zagreb

Osamdesetih godina PD "Paklenica" bilo je jedno od najjačih društava u Hrvatskoj. Broji tada oko 847 članova te osniva Stanicu gorske službe spašavanja, Stanicu vodiča, Odsjek alpinizma, Odsjek speleologije i brojne druge sekcije. Organiziraju se masovni izleti, ture i pohodi, usponi po svim planinama u zemlji i izvan nje, počevši od Olimpa, Krete, Apenina te talijanskih, švicarskih, austrijskih i francuskih Alpi, pa do Havaja, američkog gorja, Anda, Kilimanjara, Tien Šana, Altaja, Kavkaza, kineskog gorja i australskih Alpa. Svuda se moglo sretati zadarske planinare. Osvojeno je preko 50 vrhova. Neki su članovi ostali na vječnoj straži u planini, drugi su postali poznati svjetski visokogorski vodiči (Barbara i Bogdan Brakus).

Društvo dobiva oko 60 odlikovanja i povelja od HPS-a, SFK općine Zadar, raznih društava, organizacija i ustanova. Članovi su dobili 158 odlikovanja HPS i tadašnjeg PSJ. Također su dodijeljene društvene nagrade zaslužnim članovima, a i drugima, sve skupa oko 250 priznanja.

Bijasmo na vrhuncu slave. A onda dolazi domovinski rat. Društvo se osipa, ali se ne raspada. Dijeli se u nekoliko skupina. Jedna odlazi ravno na Velebit i svrstava se u obrambene redove. Ujedinjuje se sa seljacima toga kraja i evo ih na velebitskim vrhovima s ostalim vojnicima.

Druga skupina ide na sjeverni Velebit planirati. Traži nove staze i puteve, markira ih i obilježava. Treća skupina bježi na jug, prema Mosoru, Kozjaku, Biokovu. Bilo gdje i bilo kamo, glavno je da su na planini, jer je zov planine jači od straha. GSS odmah stupa u civilnu zaštitu, a ujedno preuzima Društvo u svoje ruke. Zahvaljujući GSS-u Društvo je dobilo nove prostorije, tj. prostorije civilne zaštite kao privremeni boravak (dok se gradski oci ne smiluju i ne dodijele i planinarima stalni boravak). Društvo na čelu s GSS-om sudjeluje u radu s Planinarskim savezom i GGS-om iz ostalih društava u zemlji.

Rat se završava. Društvo dobiva novu upravu, novog predsjednika, novog domara. Novi naraštaj preuzima Društvo u svoje ruke. Stasa čita-

va jedna plejada mladih planinara. Najprije obnavlja dom u Paklenici koji je opustošen i opljačkan nakon odlaska vojske. Markiraju se i čiste stari putevi i staze. Obnavljaju se i uređuju putokazi. Grade se skloništa: Zavrata, Ivine Vodice, Vlaški grad. Opet se osnivaju sekcije (alpinistička, vodička, speleološka). Društvo dobiva umjetnu stijenu gdje se održavaju vježbe i takmičenja alpinista i speleologa.

GSS postaje samostalna udruga i ove godine slavi 20-godišnjicu postojanja i rada. Tom su prilikom održane vježbe spašavanja (Utopljenik, Požar u zgradi, itd). Održana je svečana sjednica. Stiže priznanje GSS HPS. Naš GSS također dodjeljuje priznanja, a PD "Paklenica" dobiva priznanje Županije, grada Zadra te HPS za najbolju akciju tijekom 1988. godine.

Samo, nažalost, nema masovnih tura, pohoda ni izleta, jer smo tiho i neprimjetno utonuli u bijedu i neimaštinu. Tek pojedinci uspijevaju s pomoću ponekih sponzora ili dodatnim radom skupiti nešto novaca i otići na Aconcaguu, Mont Blanc ili u Sloveniju. A ostali, nastavljaju utabanim stazama svojeg Velebita, svoje planine, jer je planina postala dio njih i njihova života.

"... putnik sam, penjač u svom srcu, ne ljubim ravni i čini mi se da ne mogu sjediti mirno. I što god mi postalo sudbinom, doživio bilo što u svemu tome, bit će putovanja, penjanja, jer tu čovjek naposljetku doživljava samoga sebe..."

(Nietzsche u djelu "Tako je govorio Zaratustra").

Dijelovi referata održanog na prigodnoj akademiji u Zadru

Ploča na velebitskom vrhu Liburniji

PLANINARSKA VIĐENJA PLETERNIČKOG BAJE

DRAGUTIN KEPIĆ, Pleternica

*Sveti Bernarde daruj nam dio svoje snage
da se, kao i ti, koračajući prema vrhu,
ujedno sve više približavamo nebu.*

Planinarska molitva Sv. Bernardu

Poziv Planinarske bratovštine Sv. Bernarda iz Samobora da ih posjetimo u gostinjcju Sv. Bernarda na Velikom Lovniku u Samoborskom gorju, u našem društvu prihvaćeno je s oduševljenjem. Tmurno jutro sa sitnim kapima kiše planinarima ne znači i loš dan.

"Klikunaši" iz Pleternice ranom zorom odlaze put Samoborskog gorja. Putovanje željeznicom do Zagreba i dalje autobusom do Samobora bilo je ugodno. Dolazak u Samobor u vrijeme fašničkih dana doživljaj je koji uzbuđuje, a tek prvi uspon dovodi nas do usijanja. Savjeti iskusnijeg Bajе početnicima izgledaju smješnim, ali ne zadugo. Nakon ure hoda tijelo se privikava na visinu i napore, pa ostatak puta postaje ugodna šetnja po sunačnim obroncima. Dobro markiranom planinarskom stazom preko Slanog Dola i

Malog Lovnika, u predvečerje stižemo do gostinjcja Sv. Bernarda na Velikom Lovniku. Domaćini su nam pripremili urnebesni doček, tako da umor zaboravljamo u trenu. Susret s prijateljima u čovjeku budi uzvišene osjećaje, tako da potpuno nestaju oni fizički. Doživjeti takvo stanje istinska je sreća, potkrijepljena večernjom molitvom i ukusnom večerom. Do kasno u noć orila se pjesma u fašničkom raspoloženju.

Novi dan započinje prvim sunčevim zracima i zajedničkom molitvom. Oni koji povezuje vjera u Stvoritelja, prijateljstvo s ljudima i ljubav prema prirodi, pronašli su istinsku sreću i žive zdravim životom. Ovdje, u gostinjcju Sv. Bernarda, to je svakodnevni doživljaj. Rastali smo se bogatiji za jednu spoznaju, nove prijatelje i dublje osjećaje - postali smo plemenitiji.

Gostinjac Sv. Bernarda na Velikom Lovniku

LJUDEVIT ROSSI

Povodom 150. obljetnice rođenja velikog hrvatskog botaničara i planinara

Ljudevit Rossi rođen je 14. 8. 1850. g. u Senju, kamo mu se doselio djed iz Venecije. Djed postaje ugledan trgovac, ženi se sa Senjankom i osniva brojnu obitelj u kojoj je Ljudevitov otac Blaž prvo od devetero djece. On se, također, ženi Senjankom Ivanom Perat. Još kao dječak zajedno s roditeljima seli se u Bakar, zatim u Rijeku, selo Maljevac na Kordunu i na kraju u Karlovac, gdje mu se otac zapošljava u gradskom poreznom uredu. U Karlovcu završava pučku školu i nižu gimnaziju, a 1866. / 1867. g. upisuje se u klasičnu gimnaziju u Zagrebu.

Nakon toga zapošljava se u zooškom odjelu hrvatskog Narodnog muzeja u Zagrebu. Tu radi kod poznatog zoologa S. Brusine i prikuplja malakološku građu po Srijemu i Bosni i Hercegovini. Godine 1879. odlučuje se za vojnu službu kod hrvatskog domobranstva, gdje ostaje do odlaska u mirovinu 1911. g. Početkom Prvog svjetskog rata ponovo se aktivira na vojnoj dužnosti u Karlovcu, a konačno je umirovljen kao major 1915. g.

Još kao mladić, u svojoj 21. godini (1871. g.), u tadašnjem uglednom časopisu "Oesterreichischer botanischer Zeitschrift" objavljuje svoj prvi rad "Zur Flora von Karlstadt". Od tada pa sve do kraja života svu ljubav i svoje slobodno vrijeme najviše posvećuje proučavanju flore svoje domovine, posebice južne Hrvatske i okolice Karlovca.

Rossi pripada "kvartetu istraživača hrvatske flore Schlosser - Vukotinović - Hirc - Rossi (kao ga je nazvao tadašnji poznati botaničar sveuč. prof. dr. Vale Vouk), koji po svojoj profesiji nisu bili botaničari, međutim, njihov doprinos poznavanju hrvatske flore ostaje i danas vrlo značajan. Posebno značajnu ulogu u tom kvartetu imao je Lj. Rossi koji je velikom marljivošću i sistematičnošću sabirao bilje po čitavoj Hrvatskoj. Njegovo veliko eksikratno djelo sa čak 30000 listova (!) "Herbarium Croaticum" pod imenom "Herbarium Croaticum Rossianum" (zbirka Rossi)

Mr. MLADEN STRIŽAK, Zagreb

čuva se u Botaničkom zavodu Sveučilišta u Zagrebu.

Objavio je mnogobrojne radove u domaćim i stranim časopisima, a najviše je surađivao u "Vencu", "Glasniku Hrvatskog prirodoslovnog društva" i "Hrvatskom planinaru", a na poziv poznatog mađarskog botaničara dr. Degenia i u Mađarskom botaničkom listu".

Kroz šest desetljeća svoga neumornog istraživačkog rada, ostao je zapamćen kao neobično plemenit čovjek i velik domoljub.

Od svoje rane mladosti bio je i strastveni planinar, u doba kad je prometna povezanost s južnom Hrvatskom bila vrlo slaba. Bez planinarskih kuća i utrlih putova, proučavajući floru propješačio je nebrojeno puta uzduž i poprijeko Velebit, Ličku Plješivicu, Veliku i Malu Kapelu, Hrv. primorje, Dalmaciju, Bosnu i Hercegovinu.

Zajedno sa svojim prijateljima Dragutinom Hircem i Vjekoslavom Novotnijem tvori slavnu trojku hrvatskih planinara koji su proputovali skoro čitavu našu domovinu.

Na tim je putovanjima, uz ne mala odricanja i napore i ne žaleći svojih materijalnih sredstava, prikupljao botanički materijal za svoja floristička istraživanja. Pri tom je zabilježio i mnogobrojna planinarska zapažanja koja su sadržana u nje-

govom velikom rukopisnom djelu "Velebitom uzduž i poprijeko". Nažalost, samo je manji dio tih zapažanja objavljen u "Hrvatskom planinaru", a najveći dio ostao je neobjavljen u tom djelu, koje je povodom svog 80. rođendana poklonio knjižnici Botaničkog zavoda Sveučilišta u Zagrebu.

Prigodom proslave njegovog 80. rođendana u Botaničkom zavodu (koju je 15. 12. 1929. g. organizirao prof. dr. V. Vouk) slavili su se pridružili i hrvatski planinari. U znak priznanja i zahvalnosti za sve njegove zasluge, Hrvatsko planinarsko društvo ga je tom prigodom proglasilo za svog "začasnog člana" i doneslo zaključak da se novo izgrađena planinarska kuća na Rožanskim kukovima u sjevernom Velebitu nazove imenom Ljudevita Rossija. Taj je zaključak na glavnoj društvenoj skupštini HPD-a (12. 6. 1930. g.) primljen s oduševljenim odobravanjem.

Kroz sve te protekle godine mnogim je planinarima i ljubiteljima prirode Rossijeva koliba bila često sigurna zaštita. Nedaleko od nje su Rossijev Hirčev i Novotnjev kuk kao trajne uspomene na tri prijatelja, zaslužna planinara i velika ljubitelja Velebita.

Poznato stajalište o međunarodnoj povezanosti planinarstva i prirodnih znanosti, pri čemu je planinarstvo prva škola geografa, geologa i botaničara, Rossi je potvrdio osobnim primjerom postavši jedan od naših najvećih botaničara.

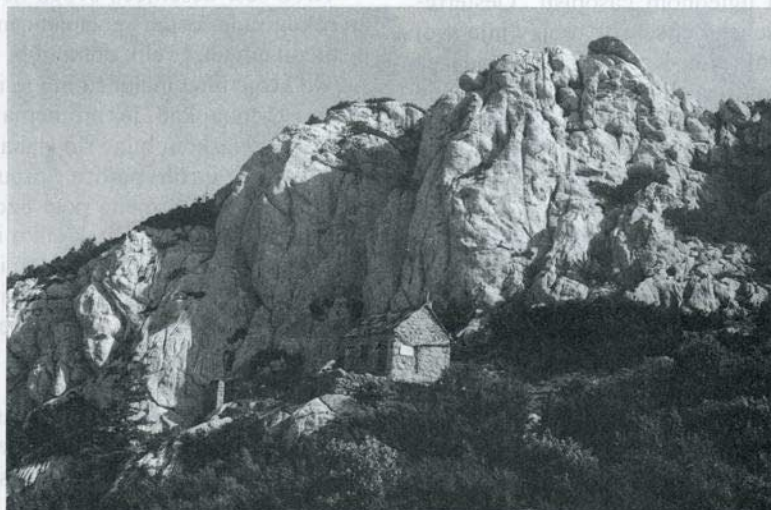
Umro je 4. srpnja 1932. g. u Karlovcu. Kao domobranski major ispraćen je sa svim vojnim počastima. U ime HPD-a se s pokojnikom oprostio predsjednik Josip Pasarić koji je održao dirljiv govor.

I danas, povodom 150. obljetnice rođenja Ljudevita Rossija a uskoro i 70. obljetnice njegove smrti, njegov život i djelo ostaju uzor budućim generacijama. Njegovo ime ostat će nezaboravno, a "Herbarium Croaticum Rossianum" nezaobilazno djelo mnogim prirodoslovcima i znanstvenicima u proučavanju hrvatske flore, a posebice Velebita.

Rossijeva koliba i Rossijev kuk trajno će podsjećati planinare, prirodoslovce i ostale ljubitelje prirode na ime velikog čovjeka čiji su ideali, požrtvovna ljubav u službi svog naroda i domovine, te plamenita težnja za znanjem ostavili neizbrisiv trag.

PODACI ZA ČLANAK

1. Hrvatski državni arhiv
2. Arhiv grada Zagreba
3. Leksikografski zavod "Miroslav Krleža"
4. Nacionalna sveučilišna knjižnica
5. Časopis "Priroda", 1929. br. 8 i 1932. br. 7-8
6. Tjednik "Karlovački glasnik", 1932, br. 14 i br. 15
7. Porodični podatci (Ljudevit Rossi bio je brat od pradjeda autora ovog članka)

Rossijeva sklonište pod Pasaricevim kukom

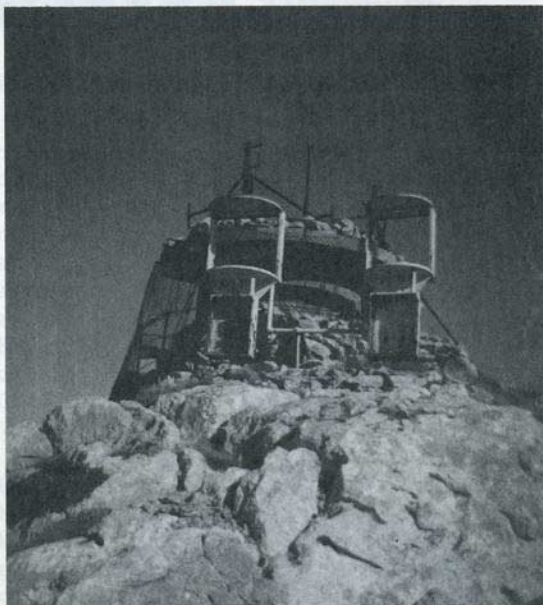
Foto: D. Mirković

PANOS NA VELEBITU - BISER KOJI PROPADA

Na Panosu u južnom Velebitu nalazi se velika solidna zgrada bivše JNA kojom se sada nitko ne koristi i zato postupno propada. To je velika šteta jer je riječ o velikoj građevinskoj vrijednosti i objektu koji bi mogao idealno poslužiti u planinarske svrhe. Nalazi se otprilike na pola puta od Oštarija do Paklenice, dakle na dijelu gdje nema nikakve planinarske kuće. Prije dvije godine pokrenuta je akcija da Ministarstvo obrane taj kompleks objekata prepusti planinarima, ali je akcija prekinuta kad je pored zgrade jedan planinar stradao od mine. Zadarski planinar Slavko Tomerlin, poznat kao istraživač velebitskih nepoznanica i autor "Tatekove kolibe" na Stapu, misli da bi ovu građevinu ipak trebalo spasiti za planinare. U pismu uredniku, među ostalim, kaže:

"Naši su članovi opet bili na Panosu i načinili nekoliko snimaka. Šetali su se svuda okolo i tvrde da nema mina. Trebalo bi na Panos uputiti postrojbu za razminiranje i za pregled puteva oko toga bivšeg vojnog centra. To ne bi bio velik posao jer i nema nego jedan prilaz iz Jelove ruje i jedan iz Križca. Sudeći po fotografijama i izvještaju očevidaca, taj bi objekt bio čak atraktivniji od Zavišana. Ima pristupnu cestu s lijeke strane, a obiluje komforom svake vrste."

"Tatek" Tomerlin očito ima pravo. Žalimo se

kako nemamo na velebitu dovoljno planinarskih kuća, a jedna je divna građevina prepuštena propasti. Šteta, jer ono što je Zavižan na sjevernom, to bi Panos (1064 m) mogao biti na južnom Velebitu. Ne samo da ima pristupnu cestu, nego omogućava i neobično širok vidik, osobito na more.

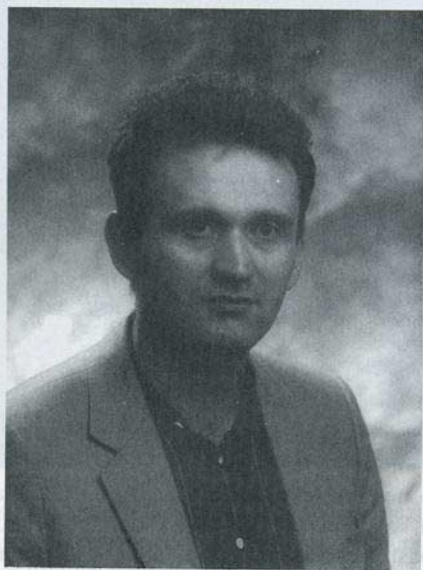
Ž. Poljak

TKO JE ŠTO U HRVATSKOM PLANINARSTVU

STANISLAV HORAČEK I "PLANINARSKA" ŠKOLA U MRKOPLJU

U ovoj rubrici obično predstavljamo seniore koji se mogu pohvaliti svojim životnim djelom. Ovaj put bit će riječ o 43. godišnjaku koji je tek desetak godina u vodstvu planinarske organizacije, ali koji može poslužiti kao uzor uspješnog djelovanja u jednoj maloj sredini, kakav je Mrkopalj u Gorskom kotaru, ako se radi smišljeno, planski i uporno. Ravnatelj Osnovne škole Mrkopalj, Stanislav Horaček, svojim primjerom pokazuje kako učitelj mora biti svestrana vodeća duhovna snaga koja potiče kulturni život svoga kraja. Za razliku od većine učitelja i profesora koji svoj poziv shvaćaju činovnički, pa ih tek s mukom uspijevamo nagovoriti da riječu i djelom promiču planinarstvo kao najbolji način nastave u prirodi, malo ih je koji imaju šire poglede, a pogotovo onih koji se, osim sa školskom djecom u razredu, bave i kulturnim uzdizanjem svoje sredine. Takve su ličnosti rijetke, ali tim vrednije. Jedna je od njih i gospodin Horaček, čijom zaslugom HPD "Bijeke stijene" iz Mrkoplja prednjači u Gorskom kotaru, dok druga društva u toj regiji većinom životare iako imaju jaču i ljudsku i materijalnu osnovu. Možda će netko reći da je Horačekova tajna u tome što je Mrkopalj u kojem živi i radi njegov zavičaj, ali ni to nije dovoljno ako čovjek nema širine duha, ambicije i poštivnosti.

Dakle, Stanislav Horaček je rođen 24. veljače 1957. u Mrkoplju (majčino je djevojačko prezime Žagar). Višu stručnu spremu postigao je 1979. na Pedagoškom fakultetu u Rijeci (na studiju engleskog jezika), a 1987. na istom Fakultetu završava tečaj za računala. Godine 1990. bio je tri mjeseca u Seattlu (SAD) radi usavršavanja engleskog jezika. Nakon toga stjecao je nastavničko iskustvo u većini škola Gorskog kotara, dok se konačno nije ustalio u Mrkoplju, gdje je sada ravnatelj Osnovne škole. I tu sada počinje njegov društveni rad takvim intenzitetom kakav je dosad bio nezamisliv u malom mjestu, s malo stanovnika, daleko od prometnica. Od brojnih Horačekovih akcija i ideja evo ih tek nekoliko, na telegrafski način: trasiranje Mrkopaljskog planinarskog puta (1990), pisanje vodiča po njemu (dva izdanje), izdavanje učeničkog časopisa Bulletin Board Club (dosad 13 brojeva, s mnogo planinarskih i ekoloških tema), Ekološka tribina na mrkopaljskim godišnjim Svibanjskim danima mira, osnivanje društva za nadarenu djecu "Gorani" i "Ekološko-planinarske družine "Srna" (1997) s 32 učenika i četiri eko-patrole, poticaj i pomoć za snimanje prvog dokumentarnog TV filma o Bijelim i Samarskim stijenama, poticaj za osnivanje Planinarskog saveza Primorsko-goranske županije (već je drugi mandat njegov predsjednik), organiziranje Zimskog uspona na Bjelolasicu (2000. godine, sa 150 planinara iz cijele Hrvatske), briga o planinarskim školama u Gorskom kotaru, održavanju kuća na Janjčarici i u Tuku, poticaj i podrška da se sklop Bjelokasice, Samarskih i Bijelih stijena te mrkopaljski krajolik i Sungerski lug proglase Parkom prirode, velik broj planinarskih i ekoloških članaka u raznim časopisima i na Internetu, suradnja u Hrvatskom planinaru itd. Horaček je usto predsjednik HPD "Bijeke stijene" koje ove godine slavi 80. obljetnicu osnutka, markacist, vođa i organizator izleta. Na kraju treba reći i to da sve te uspjehe njegovo društvo ne bi postiglo da nema podršku svojih vrijednih članova. Čestitka i najbolje želje Mrkopaljcima i njihovom predsjedniku!

(Željko Poljak)

PLANINARSTVO U TISKU

DRUŠTVENA GLASILA

Velebiten, 32, broj za prosinac 1999, tiskan je kao i ranije u znaku Speleološkog odsjeka PDS Velebit u Zagrebu. Nalazi se i na WWW stranicama: <http://pubwww.srce.hr/velebit> i <http://jagor.srce.hr/speleo/hr>

Mohokos, 9, za prosinac 1999, u znaku je 75. obljetnice HPD Željezna gora u Čakovcu. Vodeći je članak "75 godina postojanja i djelovanja 1924-1999."

Glasnik "Kamenara", 6, za prosinac 1999. sav je posvećen pregledu društvene djelatnosti šibenskih planinara u 1999. godini. Ovaj broj se ističe uspjelim slikama u boji.

Brodski planinar, 5, za veljaču 2000. većim je dijelom posvećen radu PD Dilj-gora u Slavenskom Brodu. Ima pedesetak stranica s velikim brojem ilustracija, a ističe se većim formatom (29 cm) i vrlo dobrim grafičkim rješenjima.

Speleobilten, 3, za prosinac 1999. ima dvadesetak stranica, a teme su, kao što i naslov najavljuje, speleološke. Izdavač mu je Dalmatinska speleološka koordinacija, a urednik Ivan Marinov.

Međimurski planinar, 1. srpnja 1999. prvi je broj biltena HPD Međimurje iz Čakovca. Slično kao i druga glasila, donosi priloge o društvenom radu i putopise s izleta, ukupno dvadesetak stranica. (ŽP)

PLANINARSTVO U KNJIGAMA HUMORA

• **Senaid Serdarević Seno**. U čast poginulom članu našeg uredništva, istaknutom karikaturistu Seni Serdareviću, priređena je velika izložba njegovih slika i zatim je objavljena knjiga s reprodukcijama njegovih najboljih karikatura na 112 stranica, dijelom u boji. Na stranicama te raskošne knjige ima ih priličan broj koje se posvećene planinarstvu. Nezaboravan je Senin Gojzek, koji je uveseljavao čitatelje "Hrvatskog planinara". Knjiga se može naručiti kod izdavača: Art-Forma d.o.o., Viktora Kovačiča 14, 10020 Zagreb, tel/fax 01/6687-695 po cijeni od 120 kuna. E-mail: art-forma@zg.tel.hr.

• **Ivan Pahernik: "Još Hrvatska ni propala"**. Urednik naše rubrike "Humor" skupio je svoje najbolje humoreske i karikature u toj knjizi, a među njima, dakako, ima i planinarskih tema. I ova se knjiga može naručiti kod istog izdavača, po cijeni od 90 kuna. Sa zadovoljstvom možemo reći da su mnogi naši karikaturisti planinari, među njima i Srećko Puntarić Felix. Ništa čudno, jer su planinarstvo, smijeh i veselje nerazdruživi. (ŽP)

PLANINARSKKE KUĆE I PUTEVI

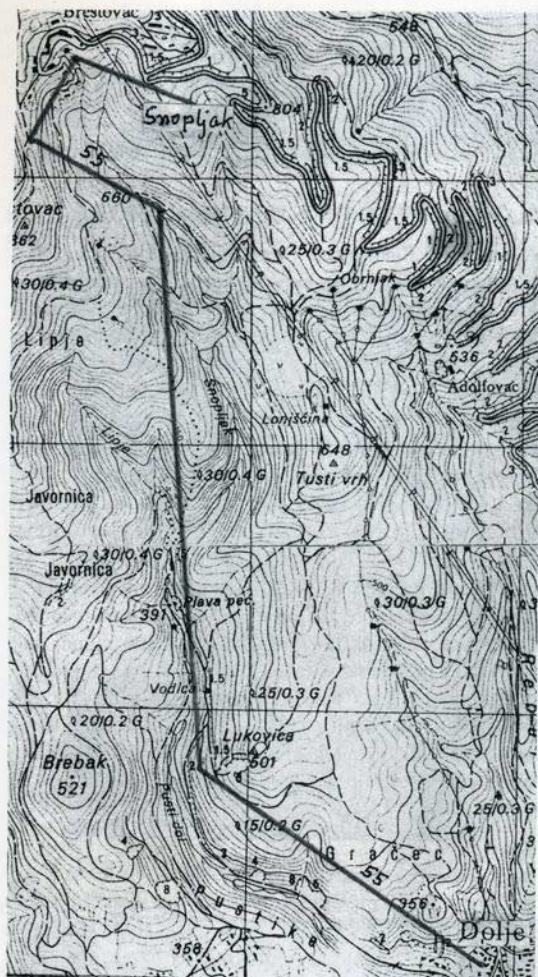
NOVA OBILAZNICA "HRVATSKE PLANINARSKKE KUĆE"

HPD Željezničar iz Zagreba, nakon temeljitih priprema, otvorilo je u svibnju originalnu obilaznicu koja obuhvaća svih stotinjak planinarskih kuća i skloništa u Hrvatskoj. Podijeljene su, jednako kao i upravo (ponovno) otvorena Hrvatska planinarska obilaznica, na 20 skupina, tako da je praktično obilaziti obje obilaznice istodobno. Objavljen je i Dnevnik koji je, za razliku od svih dosadašnjih, tvrdo vezan i ima oblik knjižice džepnog formata s 40 stranica. Predviđene su Zelena, Bijela i Plava značka, te Zlatna plaketa, ovisno o broju posjećenih kuća (25, 50, 75 i 100 KT). Obilaznica je ustanovljena u povodu proslave 50. obljetnice društva,

a njezini su autori Bernard Margitić i Damir Bajš. Dnevnik se može nabaviti kod HPD Željezničar, Zagreb, Trnjanska 5b, po cijeni od 15 Kn, osobno utorkom od 18,30 do 20,30 sati ili se može naručiti pismom ili telefonom (01/3782597), uz naplatu poštarine. (ŽP)

LIJEČNIČKA PLANINARSKA STAZA

Planinarski klub Hrvatskog liječničkog zbora, uz svesrdnu pomoć markacista HPD "Sljeme", označio je novu planinarsku stazu na Medvednicu. Nova staza nosi naziv "Liječnička planinarska staza", a markirana je uz petu obljetnicu osnutka Kluba. Počinje u Gračanicama (treća stanica tramvaja br. 15) kod škole i nosi

oznaku puta br. 55.

Smjer staze je: Gračani (treća stanica tramvaja br. 15) - Ul. Gračec (kod br. 36 lijevo uzbrdo) - Gračec - Bedenikov gaj - Lipje - potok Brestovac - bivši Sanatorij - izvor na Snopljaku, gdje se spaja sa stazom br. 57 koja dolazi s Jelačić placu, a vodi na Sljeme preko Črešnje. Za razliku od drugih planinarskih puteva na Medvednici, svrha joj nije dovesti planinara što prije i izravnije do cilja, već ga prepustiti užitku što ga pruža zasada još uvijek nedirnutu prirodu. Kraćim dijelom staza vodi kroz divljinu potoka što teče s Brestovca (u svom daljnjem tijeku ponire), preko mnogobrojnih kaskada i malenih jezeraca. Prolazak prodorom potoka ne ostavlja nikoga ravnodušnim (djelomično podsjeća na kanjon Slapnice u Žumberku) i vrijedno ga je proći. Pobudit će u mnogima osjećaj nedirnete prirode. U tom dijelu nema klasične planinarske staze i uspon zahtijeva spretnost. Za one koji misle da tim dijelom planinarskog puta ne bi mogli sigurno proći

označen je zaobilazni put (vremenski kraći) strmom grebenskom stazom izvornog toponima "Put u nebo". U daljnjem tijeku obje staze se spoje i u konačnici vode do bivšeg objekta šumarije koji se nalazi ispod ruševina sanatorija, a u kojem se vikendom može odmoriti, okrijepiti i prezalogajiti (kod Zohe). Markacija dalje ne vodi k vrhu, već se spušta jugoistočno prema izvoru i kolibi na Snopljaku, gdje se spoji s planinarskom stazom koja preko Jelačić placu vodi na Sljeme.

Kao zanimljivost vrijedi spomenuti pronađenu bočicu antibiotika koju je prije skoro pola vijeka odnijela bujica iz tadašnjeg Sanatorija na Brestovcu, pa se zaustavila među korijenjem jednog drveta u potoku i tu ležala do današnjih dana. Ona je bila neposredan povod za ideju o markiranju ove staze.

Pozivamo sve planinare da u nedjelju 18. lipnja 2000. u 9 sati zajedno s nama otvore i prođu našu planinarsku stazu. Zborno mjesto Škola u Gračanima.

(Dr. Berislav Banek)

IZ KOMISIJE ZA PLANINARSKÉ PUTEVE

• **Planinarski putevi na Medvednici** uglavnom su dobro uređeni, ali ih ima nekoliko o kojima se pojedina zadužena društva ne brinu (npr. na zagorskoj strani), pa će ih preuzeti na održavanje druga.

• **Novi putevi** koji će biti označeni su Liječnička planinarska staza (Banekov put) iz Gračana preko Lipja na Brestovac i dio romarskog, iz Gračana uz potok do Leustekovog puta.

• **Prijavljen je i preregistriran** kao 29. obilaznica Mrkopaljski planinarski put (MPO), na koji se za 10. obljetnicu utemeljenja, 1. i 2. srpnja, pozivaju svi planinari, javljaju iz HPD "Biješe stijene" u Mrkoplju.

• **Neke obilaznice nisu još preregistrirane**, pa se mole njihovi organizatori da to učine prijavkom Komisiji te tako uvrste u popis naših obilaznica.

• **Značke za markaciste** bit će svečano podijeljene na skupu markacističkih predstavnika pojedinih društava 20. svibnja u Korećima. (Tomislav Pavlin)

IZGORJELO SKLONIŠTE NA VLAŠKOM GRADU

Zagrebački planinari su se 6. svibnja navečer, pri usponu na Sv. brdo, nemalo razočarali kad su umjesto popularnog planinarskog skloništa zadarskih planinara pod Vlaškim Gradom našli zgarište. Ne zna se ni kada, niti tko ga je spalio, niti je li to bilo namjerno. Dana 2. svibnja zadarski su ga planinari napustili čitavog, znači da je izgorjelo između 2. i 6. svibnja. Upozoravam planinare da prilikom planiranja izleta u južni Velebit više ne računaju s tim skloništem. Najbliže sklonište Sv. brdu sada je ono na Ivinim vodicama iznad Paklenice.

(ŽP)

"JAGLACI" DOŽIVJELI PUNOLJETNOST

U povijesnici požeških planinara bit će 26. ožujka zauvijek zapisan "masnim" slovima. Toga proljetnog jutra na Veličkim livadama, uz gorski potok Dubočanku, okupilo se 3000 planinara i ljubitelja prirode iz gotovo svih slavonskih planinarskih društava, te gostiju iz Zagreba i Varaždina na tradicionalnom izletu uz Dan proljeća, koji se pod nazivom "Papučki jaglaci" održao osamnaesti puta (počelo je sa 70 sudionika 1983.). Na tim okupljanjima uvijek neko društvo iznenadi brojnošću. Ranije su to bili našički, pleternički ili slavonskobrodski planinari, a ovoga puta, uz Požežane, prednjačili su ljubitelji prirode iz Nove Gradiške i Osijeka. Svi su se, posebice, obradovali dolasku planinarskih kolega iz Belog Manastira. Uspostavom Veleučilišta u Požegi, studenti su brojna skupina, koja je svojom mlađošću i vedrinom obogatila ovogodišnje "Jaglance".

Poslije svete mise, koju je kod kapelice sv. Ivana Nepomuka služio požeški kapelan vlč. Ivica Žuljević, okupljeni su krenuli u nekoliko smjerova predvođeni vodičima. Najviše ih je prošetalo "stazom jaglaca", koja vodi preko Lapjaka i Staroga grada, zatvarajući krug na mjestu polaska. Drugi su se uputili na Češljakovački vis, Ivačku glavu ili Jankovac. Dakako, ni Trišnjica i Nevoljaš nisu ostali bez posjetitelja. No, svi su bili sigurni da će odmor provesti uz obrok iz naprtnjače ili će kupiti hranu za "male novce".

Grah je gotov - dobar tek!

Foto: D. Mirković

Naime, organizator se pobrinuo, a planinari i privatni ugostitelj iz Orahovice pripremili ukusan grah i pečenog vola. Studenti su obrok mogli naplatiti bonovima. Uglavnom, nitko nije ostao ni žedan ni gladan. Čak su i meteorolozi bili "od riječi". Kiša je počela padati kasno poslije podne, kako su i predviđeli. Organizatoru se jedino može prigovoriti što nije bilo, do sada uobičajenog, "pečata pohoda", a manifestacija bi konačno već trebala imati vlastiti suvenir, značku ili barem razglednicu.

Na kraju recimo da su članovi HPD "Sokolovac" iz Požege, u svom stoljetnom postojanju, ostvarili brojne i raznovrsne rezultate: planinarske domove i skloništa, te pohode i uspone na brojne vrhove Balkana, Zapadne Europe, Afrike i Južne Amerike, ali je zasigurno najveći, najtrajniji i najpopularniji, upravo projekt nazvan "Papučki jaglaci". (Ivan Jakovina)

DANI "KAMENARA"

U više od sedamdeset godina svoga postojanja (osnovano je 3. siječnja 1926.) HPD "Kamenar" iz Šibenika potvrdilo se kao uzorit kolektiv. To mu zasigurno priznaju svi koji surađuju s njim.

Širokom spektru njegovih planinarskih aktivnosti treba pridodati i kulturne. To su u prvom redu izložbe planinarske fotografije, izložbe planinara-slikara, popularna predavanja za građanstvo, speleološki tečajevi, održavanje planinarskih škola za odrasle i mladež i uspješna izdavačka djelatnost.

Već šestu godinu tiskaju Glasnik Kamenara, a treću godinu organiziraju Dane PD "Kamenar", kojima se nastoji se utjecati na javnost da planinarske aktivnosti podrži i shvati kao izuzetno korisne. Ovogodišnji Dani obilježeni su od 19. do 26. ožujka. Prvog je dana planiran uspon na Cincar i posjeta livanjskim planinarima, ali je zbog nevremena odgođen.

Od 20. do 26. ožujka slikari-amateri priredili su izložbu u prostorima nekadašnjeg šibenskog kina "Tesla". Radove su izložili Nada Antunac, Mirjana Dmirović, Renata Maričić, Ankica Perić, Zlata Zjakić i Željko Zorić, a zastupljeni su različitim tehnikama: ulje na platnu, gvaš, olovka, tempera, pastel i druge.

Otvaranje izložbe upotpunila je pjesnikinja Slavica Vlahov. Kazivala je prozne osvrte vezane za planine koje je s "Kamenarom" obišla, a tiskane u njezinoj zbirci "Zrcala". Mnogi su Šibenčani sa zanimanjem pogledali izložbu, a sredstva javnog priopćavanja pohvalno su o njoj pisala.

*"Kamenarovi" slikari nakon
otvorenja izložbe
Foto: Ante Buvinčić*

U subotu, 25. ožujka, priređen je susret sa sponzorima, prijateljima i simpatizerima u planinarskoj kući "Čičo" u Rupićima podno Orlovače na Trtru. Ugodno druženje žezdesetpet planinara i gostiju upotpunjeno je i pokaznom speleološkom i alpinističkom vježbom u stijeni Rupića kuka i zajedničkim ručkom. Vježbu su izveli članovi SO "Kamenara": Marija Antolos, Rajna Gladović i Adrijan Kučić.

Manifestacija je završila nedjeljnim izletom. Interes je bio golem: prijavilo se preko stotinu planinara i građana. Unatoč kišnom vremenu, krenuli su autobusom u Brnjicu, 20 km od Šibenika, i dalje pješice u kanjon Čikole na dijelu podno utvrde Ključice. Iz kanjona su krenuli do Torka, okruglastog jezera na Krki, a onda u Goriš, stazom koja vodi uz Krku i s koje se pruža nezaboravan pogled na NP Krka i zeleno ušće Čikole u Krku. U Gorišu je pripremljen domjenak, topli čaj i fritule, razni sokovi i još ponešto, za što su zaslužne planinarke Anka Slavica i Zora Čeko.

Sudionici su bili zadovoljni i nisu štedjeli riječi pohvale organizatoru, a i voditelju izleta Ranku Lučiću.

Uspjehu su uvelike pridonijeli Radio Šibenik i Radio Ritam koji su stalno izvještavali o Danima Društva i pozivali građane na izlet. "Slobodna dalmacija" objavila je dva prigodna članka, a "Šibenski list" razgovor s planinarima.

Ova aktivnost "Kamenara" mogla bi korisno poslužiti kao primjer i drugim planinarskim društvima.

(Ante Juras)

GOSPIČKI PLANINARI NA OTOCIMA

Zime su u Lici, a pogotovo na Velebitu, često vrlo sniježne i hladne. Gospićka planinarska društva zato u svoje godišnje planove izleta i pohoda unose u to vri-

jeme zanimljive prijedloge iz krajeva koji imaju znatno blažu klimu, kao što su jadranski otoci. Planinarski izazovi na otocima znaju biti dosta zahtjevni, jer se kreće na pohod od morske razine, pa je apsolutna visina brda ujedno i visina uspona.

Tako su Gospićani počeli novu planinarsku godinu s Vidovom gorom na otoku Braču i Kozjakom ponad Kaštela. Na pohodu je bila velika grupa svih uzrasta, iz sva tri društva koja djeluju u Gospiću. Vrijeme nam nije bilo baš naklonjeno, ali je prigodna zabava s planinarima iz Splita u domu na Putalju podigla opće raspoloženje tako da su svi naponi i poteškoće brzo zaboravljeni.

Veljača je donijela krasan pomorsko-planinarski pohod na Kornate. U autobusu nije bilo dovoljno mjesta za sve zainteresirane. Mladi su svojim veseljem dizali opće raspoloženje, čemu je pridonio i divan vedar dan. Bio je to jedinstven doživljaj mora i kamena i svi smo ponijeli mnoštvo snažnih i trajnih dojmova na jadransku krunu.

Blizina otoka Raba i tmurni dani u ožujku odredili su naš idući cilj. Prekrasne vedute grada Raba i pitomo zelenilo otoka koji je već ušao u proljeće bili su sušta suprotnost hladnoći i bjelilu našega grada. Sivi niski sloj oblaka visio nam je nad glavama dok smo se penjali na vrh Kamenjaka i spriječio je pogled na bliski Velebit, no pogled na Rab i druga mjesta na otoku i na susjedne otoke bio je otvoren te smo dugo u njemu uživali s male kamene vidilice na rubu visoravni iznad Mundanije. Trajekom smo se vratili na kopno i u predvečerje uživali u ljepoti i tišini Zavratinice. Puni dojmova, u mrkli mrak, došli smo u Gospić, da bismo na sastanku u utorak pogledali dijapozitive kojima su zastupljeni u vremenu neki zanimljivi trenuci. Na jesen nas čekaju otok Pag i poluotok Pelješac. (A. Benković)

"POD SUNCEM AFRIKE"

U PD "INA-OKI", uz nazočnost 110 slušatelja, predsjednik Centra za ekspedicionizam, istraživanje i kulturu "Braće Seljan", Mladen Kuka iz Karlovca održao je predavanje uz prikazivanje dija pozitivna i videozapisa o trojnednom boravku skupine istraživača u Keniji i Etiopiji. Idući tragom braće Seljan, karlovački su istraživači došli do rijeke Omo i jezera Turkana (Rudolfovo jezero). Na tih 3600 kilometara teško prohodnih putova, Mladen Kuka fotografskim aparatom a Dražen Ostrman videokamerom, ovjekovječili su sve peripetije, surovu ljepotu pustinje, bogatstvo živog svijeta i portrete afričkog stanovništva. U Seljanvillu su postavili ploču u spomen braći Seljan, a vojnom zapovjedniku pogranične utvrde poklonili republiku karlovačkog milijokaza.

Ovaj vrijedni pothvat ostvarili su Mladen Kuka (voda ekspedicije), Mladen Postružnik (novinar), dr. Srećko Božičević (geolog), Dražen Ostrman (snimatelj), Krunoslav Mihić, Dominik Pavičić, Mladen Dijačić i Željko Car (članovi ekipe). (Dr. Z. Šliepčević)

VIHORAŠI U MEĐIMURJU

19. ožujka, na Josipovo, Vihoraši su posjetili Međimurje. Vodič i organizator izleta bili su Vlado Horvat i Anica Tomić. U Čakovcu su nas prihvatili ljubazni članovi čakovečkog HPD "Železna gora", otac i sin Marciuš. Najprije smo posjetili Muzej Međimurja Čakovec. Nakon kratke šetnje središtem grada, sljedeća "postaja" bila je prelijepa barokizirana gotička kapela sv. Helene u Šenkovcu. Zaustavili smo se potom na najvišoj međimurskoj zemljopisnoj točki Mohokosu i divili prekrasnom okolišu. U najboljoj planinarskoj tradiciji posjetili smo i uzorno uređenu klet obitelji Holcinger. Okrijepljeni, nakon degustacije, uputili smo se peške trasom Međimorskog planinarskog puta od Železne gore preko zaseoka Tri Kralja i Štrigovčaka do Štrigove. S mnogo zanimanja razgledali smo jednobrodnu baroknu crkvu sv. Jeronima. Kraj izleta, ručak, dogodio se u restoranu "K. Jeleni" u Gornjoj Dubravi. Sve - hrana, posluga, ljubaznost domaćina - zaslužuje peticu. Ovakav seoski turizam treba preporučiti. Zadovoljni i puni dojmova, uz pjesmu i Vladinu gitaru, u Zagreb smo se vratili navečer. (M. -B. D.)

NA KARTIRANJU DINARE

U nedjeljno zimsko jutro ekipa od osam Šibenčana i gostom Zlatkom Smerkeom kreće na izradu Planinarske karte Dinare. Vrhovi su joj pokriveni sjajnobijeličastim svjetlucavim snijegom. Ovaj 12. ožujka je kao stvoren za planinarenje po zimskim uvjetima.

Došavši do kraja sela Polače skrećemo s glavne ceste putokazom za Krčić. Vozeći makadamskom cestom, prvo skretanje udesno vodi do kamenoloma i

separacije šljunka, a na drugom skreće desno markacija. To je slijepa bijela cesta koja nas vodi do okretišta pod planinom. Na okretištu nailazimo na zagrebačko putničko vozilo, očito se još netko penje na gordu Dinaru osim nas. Dobro markiranom stazom započinjemo uspon. Očarava nas netaknuta priroda s prekrasnim vidicima. Oslušujemo šumove hrastove i borove šume. Susret kamena, mahovine i šume. Na nekim smo mjestima upadali u dubok snijeg. Nisu nam pomogli ni naši štapovi. Odjednom započinje i susnježica. Iz magle koja nas je zahvatila pri vrhu, približuju tri planinara. Prepoznadosmo među njima člana PD Pliva iz Zagreba Borisa Bjedova. Bio je s još jednim članom Društva i vodičem iz ovoga kraja, kojem je to 103. uspon na Dinaru - kažu. Mi nastavljamo svoj uspon, a oni svoje spuštanje. Uspevi se do 1550 m visine, troje se vraćamo zbog lošeg vremena. Poslije nekoliko sati stigli su i ostali. Zlatko, na kraju, pravi još nekoliko snimaka i u svoj notez ucrtava staze. Bit će to sigurno lijepa karta ovoga kamenitog šumskog diva. (Vesna Jurković)

8. PLANINARSKI MARATON MOSOR '2000

Dana 29. travnja je u organizaciji HPD "Ante Bedalov" iz Kaštel Kambelovca održan 8. planinarski maraton preko svih vrhova Mosora, od Klisa do Omiša (37 km). Sudjelovalo je 43 planinara, a na cilj u Omišu stiglo ih je 36. Sedmero ih je odustalo na najvišem vrhu Mosora i spustilo se u Gornje Sitno. Po broju sudionika bio ovo je dosad najuspješniji maraton. Prvi put su ga prošli:

1. Noah Teitelbau (New York), 2. Hrvoje Mikuldaš, 3. Marija Sučić, 4. Abdulah Selimović, 5. Šimun Cimerman, 6. Boris Miščin i 7. Sandra Hutter (svi iz PDS "Velebit" Zagreb), 8. Mladen Luković (Maraton-Marjan" Split), 9. Roberto Kovačić, 10. Zlatko Ališić i 11. Damir Barbarić (HPD "Imber", Split), 12. Igor Larić i 13. Duško Plazonić (HPD "Malačka", Kaštela), 14. Boris Petković, 15. Nikša Maras i 16. Ivan Dugeč (HPD "A. Bedalov" Kaštel Kambelovac), 17. Zdravko Antolković (HPD "Martinščak" Karlovac) i 18. Katica Juričev (HPD "Kamenar" Šibenik)

Najstariji planinari koji su prošli ovaj izuzetno teški grebenski put su Ivan Kapetanović (57 godina i 4. put) i inicijator maratona Josip Pejša (57 godina i 7. put), oba iz HPD "A. Bedalov" K. Kambelovac. Najmlađi su bili Nikša Maras i Ivan Dugeč (14 godina), oba iz HPD "A. Bedalov".

Maraton je postao međunarodni; već treći put ga pohada Tone Košir (P.D. "Matica" Ljubljana, Slovenija), a Noah Teitelbau iz New Yorka prvi put.

Sudjelovala su ova društva:

1. HPD "Ante Bedalov" K. Kambelovac (10), 2. PDS "Velebit" Zagreb (10), 3. HPD "Imber" Omiš (5), 4. HPD "Mosor" Split (2), 5. GSS Split (2) 6. HPD

"Malačka" (2) te 7. PK "Split", 8. HPD "Martinšćak" Karlovac, 9. PD "Matica" Ljubljana, 10. Klub "Maraton-Marijan" Split i 11. HPD "Kamenar" Šibenik (svi po 1).

Pohvala organizatoru HPD "A. Bedalov", društvu koje ove godine slavi 20. obljetnicu. Stazu je osiguralo s dva člana GSS-a, liječnikom, 4 mobitela, vodičima i vodom na dvije KT. Pohvale i HPD "Imber" iz Omiša čiji su članovi dočekali maratonce s čajem. 36 uspješnih sudionika dobiva majice sa znakom maratona na Dan planinara Dalmacije 10. lipnja, u planinarskom domu "Pod Koludrom" na Kozjaku, K. Kambelovac.

SADNICE NA KOZJAKU

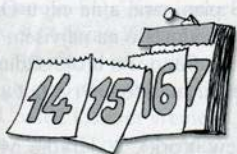
Nekoliko članova Zeleno-plave opcije, članova Ekološkog odsjeka "Kamenara" zasadilo je 30. siječnja nekoliko sadnica oko doma HPD Kozjak na Kozjaku. Ovo je bio mali poklon Šibenčana Kaštelanima za njihov okoliš koji je prošle godine bio zahvaćen velikim požarom. Zamislila ga je Zeleno-plava opcija iz KZP (V. Jurković). Kako smo čuli od domaćina, oni svake subote imaju radne akcije za uređenje okoliša svoga

doma a i samog doma. Sadnice je za naše Kaštelane dalo poduzeće Zelenilo iz Šibenika. Time je započela uzajamna suradnja Zeleno-plave opcije s drugim planinarskim društvima, osim što ona sprovodi i Eko-školu već nekoliko godina u Gorskom kotaru.

Poslje toga odlazimo do skloništa PK Split, gdje na naše iznenađenje zatječemo u sadnju sadnica Splićane na čelu sa Sunkom, Mladenom i Alojzom. Dobili su ih od Hrvatskih šuma. S njima smo se zadržali u veselom druženju. Taj dan bio je kao stvoren za pošumljavanje poslije hladnih dana. (Vesna Jurković)

SKAUTSKO-PLANINARSKI CENTAR U ŽUMBERKU

U nedjelju 7. svibnja svečano je otvoren, u prisutnosti predsjednika RH Stipe Mesića, Skautsko-planinarski centar u Koretićima u Žumberku. Tako su planinari koji posjećuju Žumberačku goru dobili novo uporište, a usto će se u okrilju logora odgajati mladi u planinarskom i ekološkom duhu. Centar je 3 sata hoda od Samobora (24 km cestom), a oko jedan sat silaza iz Noršić Sela.

KALENDAR AKCIJA

OBILAZAK MRKOPALJSKOG PLANINARSKOG PUTA 1. i 2. SRPNJA

U povodu 10. obljetnice osnutka MPP-a, HPD "Bijeće stijene" iz Mrkoplja u Gorskom kotaru poziva sve planinare na obilježavanje te obljetnice u subotu i nedjelju 1. i 2. srpnja. Zborno mjesto je prigodni kamp u Mličikovom lugu, na cesti Mrkopalj - Jasenak, blizu "13. km", gdje započinje markacija za Samarske stijene. Iz programa:

Subota 1. srpnja 8-10 sati - Doček planinara na zbornom mjestu i kampu te polazišnoj točki u Mličikovom lugu. Druženje planinara, postavljanje šatora i priprava za obilazak MPP-a.

11 sati - Obilazak 1. etape MPP-a: Vrh Samarskih stijena-Stepenica- Piramida- Dolina suza-Vidikovac Dolina suza-Veliki kanjon (lakši i teži prolaz) - Glava šećera-cesta na 13. km-Mličikov lug.

Navečer uz logorsku vatru planinarska veselica uz glazbu KUD "Runolist" iz Mrkoplja.

Možete kupiti piće i sendviče.

Nedjelja, 2. srpnja, 8 sati - obilazak 2. etape MPP-a: Glava šećera-Dvorac-Južni vrh - Amfiteatar-Južna barijera - Stjenoviti greben-Dvorac-Glava šećera - 13. km - Mličikov lug.

17 sati - raspremanje logora i čišćenje okoliša.

Pečat povodom 10. obljetnice možete utisnuti u Mličikovom lugu, te ujedno kupiti vodič.

Prijave i informacije na tel. 051/833-248 ili 051/833-429, tel. i fax 051/833-172.

Osim noćenja u kampu u Mličikovom lugu, noćenje i prehrana mogu se dobiti u obnovljenom Planinarskom domu "Bijeće stijene" u Tuku (tel. 051/833-603). Mogućnost smještaja u privatnim kućama (tel. 051/833-225, Turistička zajednica općine Mrkopalj).

Naši vodiči i članovi GSS-a brinut će se za sigurnost gostiju. (Stanislav Horaček)

Pluća grada

Pojel sam dva duboka tanjura plućica na kiselo i nikak zaspati. Okrećem se po krevetu i vrtim film zizleta.

Pečovje.

Hladovina kakve nema nigde na Slemenu. Tak retka pri hrastu meduncu da komarci lahko letiju kroz nju a tak gusta kod bukvih da se vnjoj popikavaju. Bruje zalutali bumbari i motorne pile.

Obrnem ženu na drugu stranu i pilenje je stalo. Tonem vsan.

Senjam kak vhladovini srčem plućica na retko. Vtanjur kapaju kapi kisele kiše. Jelo je prekiselo. Prolevam ga na mirisne cvetiće lazarkinje. Sve sam pofuril. Nu, zračak sunca na srebrastoj kori bukve me razvedril. Na drvetu je nekaj napisano. Čitam.

HRVATSKE ŠUME. ŠUMARIJA ZAGREB.

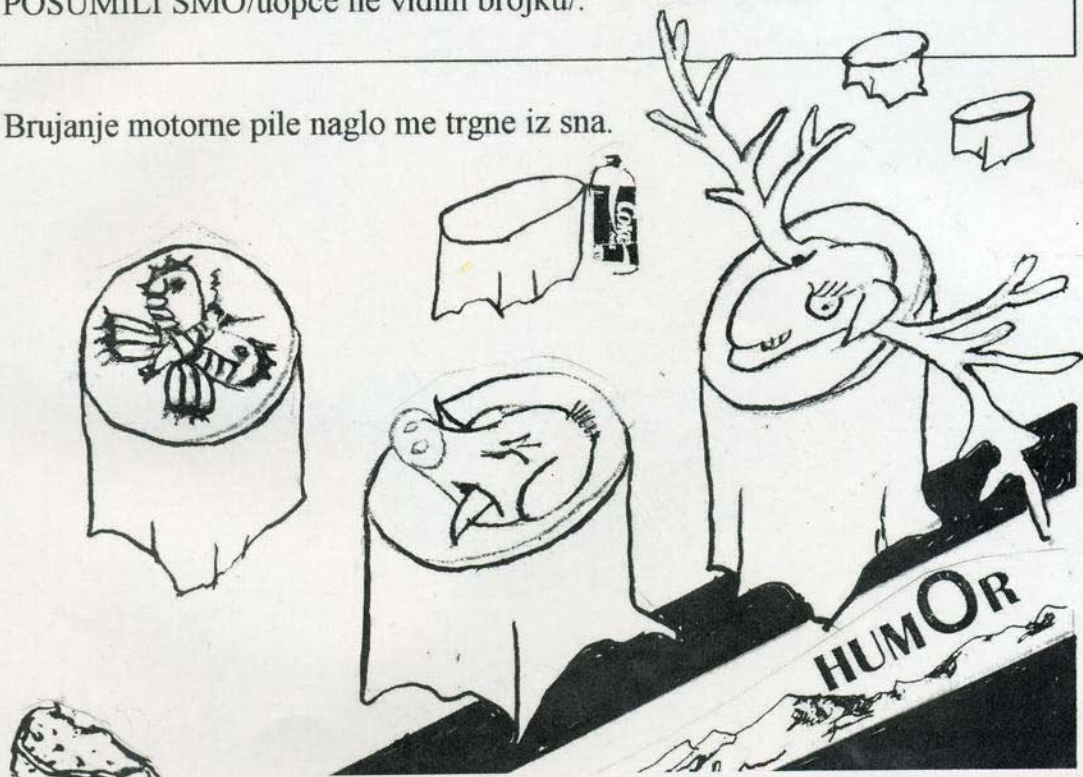
Ljubiteljima parka prirode Medvednice.

IZROVALI SMO/brojku ne vidim/KILOMETARA I KILOMETARA šumskih cesta za odvoz smeća koje su ostavili nesavjesni izletnici.

POŽNJELI SMO/dobro ne vidim brojku/KUBIKA I KUBIKA I KUBIKA drvene mase kako vandali nebi rezuckali i sprejali prostote.

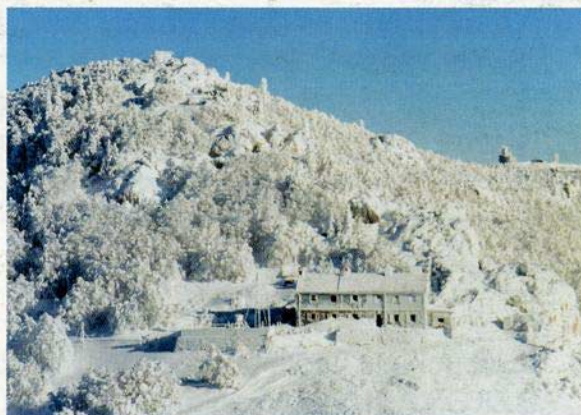
POŠUMILI SMO/uopće ne vidim brojku/.

Brujanje motorne pile naglo me trgne iz sna.

**Z
A
V
I
Ž
A
N**

Velebitska razglednica

**PANTONE®
COLORS**

CHIROMOS^{dd}

Tvornica grafičkih boja Samobor - Hrvatska

CHIROMOS

Printing Ink Factory Samobor - Croatia